

„Az ÉLŐ Hernádért”

kistérségi fejlesztési program

I. KONCEPCIÓ

Tartalom

1	Helyzetfeltárás.....	4
1.1	Természeti vonzerők.....	4
1.2	Az épített környezet	6
1.3	Rendezvények, programok.....	11
1.4	A térség megközelíthetősége.....	11
1.5	Turisztikai infrastruktúra.....	14
2	Vízi turizmus, mint új turisztikai termék térségünkben.....	16
2.1	A Hernád folyó vízitúra lehetőségei.....	18
3	víziturizmus fejlesztési céljai a Hernád mentén.....	23
4	Fejlesztési elképzelések.....	26
5	Más turisztikai ágazatok térségbeli kapcsolódási lehetőségei.....	32
5.1	Falusi turizmus.....	32
5.2	Kulturális és örökségturizmus.....	34
5.3	Kerékpáros turizmus.....	36
5.4	Vár és kastélyturizmus.....	38
5.5	Bor- és gasztronómiaturizmus.....	40
5.6	Fürdőturizmus.....	41
5.7	Vízi- és horgászturizmus (horgásztavak, bányatavak).....	41
5.8	Ökoturizmus.....	44
5.9	Lovas- és vadászturizmus.....	47
6	A Hernád folyó menti és a kapcsolódó települések turisztikai SWOT-analízise.....	50
7	A stratégia összefoglalása, a célpiramis.....	51
8	A fejlesztési prioritások.....	54
8.1	II. prioritás Horgász- és vadászturizmus.....	54
8.2	II. prioritás – Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus.....	58
8.3	III. prioritás – Kulturális-, és örökségi turizmus.....	61
8.4	IV. prioritás Falusi turizmus.....	65
8.5	V. prioritás – Gasztronómiai- és borturizmus.....	69
8.6	VI. – prioritás Ökoturizmus.....	72
8.7	VII. prioritás - Szektor-semleges területek fejlesztése	76
9	A megvalósítás keretei.....	79
9.1	A program megvalósításban résztvevő szereplők.....	79
9.2	Az információáramlás és érdekérvényesítés rendszere.....	79
9.3	A finanszírozás.....	80

9.3.1Helyi források.....	80
9.3.2Állami források.....	81
9.3.3Nemzetközi források.....	82
9.3.4Ellenőrzési (monitoring) rendszer.....	83
10A stratégia összefoglalása, a célpiramis.....	85
11Az intézkedések bemutatása	88
11.1I. prioritás Vadász- és Horgászturizmus.....	88
11.2II. prioritás – Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus.....	93
11.3III. prioritás - Kulturális-és örökségi turizmus.....	100
11.4IV. prioritás: Falusi turizmus.....	105
11.5V. prioritás Gasztronómiai- és borturizmus.....	110
11.6VI. – prioritás Ökoturizmus.....	115
11.7VII. prioritás – Szektor-semleges területek fejlesztése.....	120
12A program marketingstratégiája	127
13A programhoz kapcsolódó egyéb fejlesztési javaslatok a térségben.....	129

1 Helyzetfeltárás

1.1 Természeti vonzerők

A Hernád a Sajó mellékfolyója (a 31,0 fkm-nél ömlik bele), amely a Tiszába torkollik. A folyó Szlovákiában ered az Alacsony-Tátrában Poprádtól délre 1000 méter magasságban. A folyó a 118,4. fkm-nél éri el a magyar határt és innen még 10,4 km-en szlovák-magyar határt alkot. Nagyobb mellékfolyói a Hnilec, a Svinka, az Olsava, Magyarországon a Garadna. Szlovákiában 147,5 km hosszúságban hajózható WW-I és WW-II (könnyű illetve közepesen nehéz vadvíz) nehézségű vízen. Két keresztgát miatt Mala Lodina felett 20 km-es állóvíz. A folyó vízgyűjtő területe nagy, de a csapadék eloszlása miatt a folyó nem bővizű. A Hernád egyike Magyarországnak legszebb és legérdekesebb folyóinak. A meder kanyargós, sok zátonnyal és szigettel. Az évente változó, sok egymást követő sziget hol jobbról, hol balról kell kerülni, az erősebb sodrású ágban. Különösen magas vízállásnál vadvíz jellegű a folyó. Az átemelések, a helyenként szűk, kanyargós folyómeder, valamint a néhol erős sodrás miatt a túra kezdőknek nem ajánlott. A hazai szakasz nehézségi foka WW-I és ZW-C (könnyű vadvíz illetve gyors folyóvíz).

Teljes hossza	286 km
Ebből Szlovákiában	168
Ebből Magyarországon	118
Vízgyűjtő terület	5436 km ²
Ebből Szlovákiában	4300 km ²
Ebből Magyarországon	1136 km ²
Meder átlagos esése	55,7 cm/km
A víz átlagos sebessége	2,1-6 km/h
A víz átlagos mélysége	1-3 m
A meder szélessége	50-70 m
A víz minősége	II. osztály
A víz hőmérséklete	20-22 C

A Hernád folyó általános adatai

A folyók földrajzi fekvését tekintve elmondhatjuk, hogy az Eperjes – Tokaji heglánc nyugati, valamint a Szlovák Ércshegység déli előterében helyezkednek el, ami Szlovákia DK-i (Kelet-Szlovák Alföld), valamint Magyarország ÉK-i részén találhatóak.

A terület éghajlata a turizmus szempontjából kedvező, május közepétől augusztus végéig a nappali átlaghőmérséklet 22 C feletti és gyakoriak a hőségnapok is. Ebben az időszakban a csapadék leginkább nyári záporok formájában jelentkezik, de ritkán előfordulnak jégesők is. Domborzati viszonyaira jellemzően hegységi területekről beszélünk, de magyar területen a Cserehát dombosági része jelent domborzati változatosságot.

Vízrajzát tekintve változatosságot tapasztalhatunk; a kérdéses folyókon túl számos kisebb vízfolyás szabdalja a területet, melyek többsége a Hernádba torkollik. A Hernád folyó alig szabályozott, vízrajzi változatosságot jelent és turisztikai szempontból is figyelmet érdemel.

Megállapítható, hogy a Hernád a fejlesztés területén jó vízminőségű, a folyó jelentősebb szennyeződésnek nem volt kitéve. Potenciális szennyezőforrást a vízgyűjtőterületek kommunális szennyvizei jelentenek, különösen a városok (Kassa).

A jó vízminőségnek köszönhetően értékes és változatos élővilág található a folyókban és környezetükben. Ez vonatkozik mind az állatvilágra, mind a növényvilágra egyaránt. Az állatvilág fajokban rendkívül gazdag (különösen a rovarvilág); számos halfaj él a folyókban, ami további vonzerőt jelent. Elsősorban harcsás víz, de megtalálható benne a paduc, a márna, a ponty, a csuka és a süllő is.

A Hernád folyó mellett található települések egyéb, nem a vízhez kapcsolódó természeti vonzerókkal rendelkeznek. A vizsolyi kőfejtő, mint geológiai bemutatóhely érdekes látnivalókat kínál: megfigyelhető, hogyan alakították át a vulkáni forró gőzök finom, kerek szemcsékké a riolittufát. A vizsolyi kőfejtőben fejtett könnyű testsűrűségű, jól faragható tufa kőzetet a lakosság az elmúlt évszázadok során falazóanyagként, valamint vakolásra és padlásszigetelésre hasznosította. Emellett több, helyi természeti értéként szereplő egyedi elem is megtalálható, melyek közül legismertebb Mihály bácsi fája, amely Gibárttól északra a Hernád-völgyben, a folyót hajdan kísérő galériaerdők egyik ritka maradványában található, 20 m magasságú, 7,5 m törzskerületű, 250 éves famatuzsálem. A hatalmas szürke nyár (*Populus canescens*) nevét állítólag attól az erdésztől kapta, aki megmentette a kivágástól.

1.2 Az épített környezet

Mindenekelőtt megállapítható, hogy a területen a városiasodás foka alacsony, a vízparti települések döntő többsége alacsony lélekszámú falu vagy kisváros. A kisebb települések rendkívül barátságos, falusias jellegű arculattal rendelkeznek.

Speciálisan erre a területre jellemző építészeti stílus nem létezik, azonban számos helyi szintű műemlékkel rendelkeznek a települések. A nagyobb településeken természetesen nagyobb számban találhatóak jeles építmények, látnivalók, de léteznek kiemelkedő látványosságot bemutató helyszínek.

Szinte valamennyi településen található műemlék jellegű templomépület, melyek közül a legjelentősebbek a következők:

Encs: Római katolikus Szent József templom: A késő barokk stílusú templom 1743-46 között épült gróf Keglevich József költségén. 1785-ben átépítették, ezt örökíti meg a főhomlokzaton látható kronosztikon.

Vizsoly: Református templom: A XIII. századi román kori templom a XIV. században gótikus hajóval és toronnyal egészült ki. Belsejében középkori falképek láthatók, és a templomban bemutatják a Károlyi-biblia eredeti példányát

Hernádbüd: XIII. században épült román stílusú református templom. Berendezése, fa mennyezete XVIII. századi.

Abaújkér: Református Templom. A műemlék templom az 1200-as években épült, amit a déli külső falon talált románkori ajtókeret is bizonyít. A XV. században átépítették, és csúcsíves ablakokkal látták el. Az 1857. évi tűzvészben leégett, s a lepattogzott belső vakolata alól egyik helyen kettős keresztű templom képe tűnt fel három nőalakkal együtt. A freskó még nincs feltárva.

A későbarokk Római Katolikus plébániatemplom műemlékjellegű, alapkövét 1812-ben tették le. 1820-ig csak a szentély került fedél alá, míg a hajó építését három évvel később fejezték be. Bár a torony még nem készült el, a templomot 1823-ban Szent Péter Pál apostolok tiszteletére felszentelték. A tornyot 1833-ban építették hozzá.

Gesztely: Nagyboldogasszony-plébániatemplom: felszereltetett és alapítványt is létesített a fenntartására.

Hernádkak: 1938-ban épült a mai református templom.

Kéked: Római katolikus Szentháromság templom: A XV. században épült gótikus templomot 1729-ben barokk stílusban megújították, ezt tükrözi mai alakja is. Az oldalhomlokzaton megmaradtak az alacsony támpillérek, köztük későbbi félköríves ablakok láthatók.

Abaújvár: Református templom: A román eredetű, gótikus stílusú templomot a XIV. században építették. Középkori eredetű 1793-ban megújított támpilléres erődfala is. Neogótikus tornyát az 1866-os felújításkor emelték főhomlokzata elé.

Hidasnémeti: Református templom: A XIII-XIV. században épült a gótikus stílusú, bástyás erődfallal körülvett templom. Az egyszerű, fa huszártornyos, műemléki védelem alatt álló

épület a református gyülekezet temploma. Római katolikus Szent Kereszt templom: római katolikus templom eredetileg temetőkápolnának épült a XVIII. század második felében. A hívek számának növekedésével többször is bővítették.

Tornynosnémeti: Református templom: Román stílusú, XII. századi előzmény után 1477-ben épült a gótikus templom, illetve 20 évvel később a tornya. Több mint fél évezrede őrzi értékeit tehát az egyhajós, támpilléres épület.

Göncruszka: Református templom: A román stílusú, XIII. századi templomot a XIV. században gótikus hajóval bővítették. A barokk korban (XVIII. század) átalakították, de sokat megőrzött az előző századokból, és középkori eredetű körítőfala is megmaradt.

Méra: Református templom: A XV. századi gótikus templomot 1795-ben átépítették. Támpillérei részben még az eredetiek, a gótikus ablakok eredeti nagyságát faltükör jelzi, a gótikus ablakrézsű a szentély tengelyében nyíló ablakon látható.

Berzék: Református templom és harangláb: A XIV. századi, gótikus eredetű templomot a XVIII. században barokk stílusban átalakították. Berendezése XIX. századi. Különálló, népi stílusú fa harangtornya XVIII. századi eredetű, de átalakították.

Köröm: Római katolikus (Kisboldogasszony templom: A műemlék templomot egy kápolna kiépítésével, illetve korábbi maradványok felhasználásával a sajlóádi pálosok építették 1729-ben, barokk stílusban. Mai formáját 1930-ban kapta. Fafeszülete 1830 körüli.

Az egyházi élet emlékei a templomokon kívül a Hernád mentén az alábbi látnivalók:

Encs: Temetőkápolna: A római katolikus temető barokk stílusú kápolnája 1751-ben épült, csak előcsarnoka új. Belsejében szintén XVIII. századi, népies barokk stílusú oltár áll.

Vizsoly: A Biblianyomtatók emléktáblája: A mintegy 100 éves Baráth-féle ház helyén állt korábban az az épület, amelyben a Vizsolyi Bibliát kinyomtató nyomda működött. Ezért ennek falán helyezték el 1993-ban a biblianyomtatók domborműves bronz emléktábláját.

A reformáció korának talán legjelentősebb szellemi és nyomdatechnikai teljesítménye, az első teljes magyar nyelvű Biblia kinyomtatása. Itt nyomták ki a Károlyi Gáspár gönci református esperes által fordított teljes terjedelmű, magyar nyelvű Bibliát.

Göncruszka: Zsidó-temető: A hajdani jelentős zsidó lakosságára emlékeztetnek a zsidó temető XVIII-XIX. századi sírkövei.

Köröm: Plébániaház: A barokk stílusú műemlék épület a templommal azonos évben, 1729-ben épült. A település birtokosai, a sajóládi pálos szerzetesek építették a rév közelében a fogadót, mely 1932-ben lett plébánia.

A világi élet emlékei is bőségesen fennmaradtak a térségben. Ezt leginkább a nemesi családok nyári szállási, kúriái, kastélyai reprezentálják. A legépebben a következő településeken találhatjuk meg ezeket az épületeket:

Abaújkér: A barokk stílusban épült Bárczay - féle kúria épülete az 1790-es években készült el, a prozzinciális változat tiszta műemlék. A község örökös protestáns földesúr családjának kúria épülete volt a II. világháború végéig.

Pere: Bárczay-kúria: A Bárczay családnak több helyen volt kastélya, így például Abaújkéren, és kúriájuk Perén. A Bárczay-kúria műemlék jellegű, klasszicista.

Kéked: Melczer-kastély: A kastély XV-XVI. századi, gótikus eredetű. Erre az emelet egyik szobájának falfestése is enged következtetni. Mai formáját a XVII-XIX. században nyerte el a hengeres saroktoronyos, zárt udvaros udvarház.

Göncruszka: Kazinczy-kúria: A barokk Kazinczy-kúria a XVIII. században épült, a klasszicista jegyeket a XIX. században kapta (díszes ablakkeretei neobarokk stílusúak). A földszintes, háromtraktusos épületen kontyolt nyeregtető ül.

Purgly-Kúria: A klasszicista stílusú Purgly-kúria 1840 körül épült egyemeletes, szabadon álló épület. 1891-92-ben huzamosabb ideig lakott itt Dayka Gábor költő, akinek számos szép verse itt született.

Berzék: Potoczky-kúria : Az 1823-ban, klasszicista stílusban épített egykori Potoczky-kúria régóta a polgármesteri hivatal otthona.

Potoczky-Perczel-kúria : A Potoczky-Perczel-kúria XVIII. századi eredetű épület, amit a XIX. században klasszicista stílusban alakítottak át. Ma is a Perczel-család birtoka, berendezése is szinte sértetlenül vészelte át a történelmet.

Ez említett épített emlékeken kívül látnivalóként szolgálnak a térségben még a következő objektumok:

Gibárt: Vizierőmű: Magyarországon az elsők között épült vízi erőmű a Hernád folyón. Az encs-gibárti törpe erőmű üzembe helyezésének éve 1908. Az ipartörténeti érdekesség korlátozottan látogatható.

Encs: Városi Galéria: A galéria időszakos képzőművészeti kiállítások, köztük az Abaúji Képzőművészeti Alkotótábor és a hejcei alkotótábor tárlatainak otthona.

Encs: Petőfi-szobor: A szabadságharc 150. évfordulója tiszteletére avatták fel Petőfi Sándor bronz mellszobrát a Városi Galéria Petőfi utcai homlokzatán. Az alkotás Varga Éva Miskolcon élő szobrászművész munkája.

Aba Sámuel szobor:

Hernádkak: A honfoglalási emlékoszlop. Szondy Sándor ffaragó művész által készült, mely oldalnézetből egy imádkozó álló női alakra emlékeztet.

Sajóhídvég: Bíró-ház: Az egykori bíró-ház a XIX. században épült, és ahogy a neve is sugallja a település bírójának volt a háza. Később a falusi iskola tanítóinak szolgált lakásként.

Az épületben ma a falumúzeum található, mely érdekes részleteket mutat be a ház korábbi használóinak életéből is.

Az ipari és a mezőgazdasági környezettel kapcsolatban elmondható, hogy környezetszennyező hatásuk alacsony, talaj-, levegő-, vízszennyezés és zajártalom tekintetében egyaránt. A folyók környezetében a legnagyobb potenciális szennyezőforrás, környezetszennyező hatásait az utóbbi években eszközölt környezetvédelmi beruházások jelentős mértékben csökkentették. A folyó környezetének döntő része mezőgazdasági művelés alatt áll; a zempléni területen szőlőtermesztéssel (és a hozzá kapcsolódó bortermeléssel) foglalkoznak, a sík területeken szántóföldi növények termesztésével vagy legelőgazdálkodással foglalkoznak.

Hejce-Telkibánya: szoborparkok: Nemes Sándor famíves, Hejcen él a Zempléni hegyek lábánál megbúvó településen, mely kiváló lehetőséget nyújt az alkotó munkához.

Hejce: Milleneumi szoborcsoport, Síremlék, Életfa részlet

Telkibánya: Bányászemlékmű

1.3 Rendezvények, programok

A térség településeinek élete nem bővelkedik kulturális rendezvényekben, azonban a falusi életmód évente megújuló aspektusai megteremtik a látogatók számára érdekes eseményeket. Szinte minden a Hernád partján található településen tartanak falunapot, szüreti mulatságot kirakodóvásárt, amelyek a távolról jött vendég számára érdekesek lehetnek, ekkor megismerhetik a helyi népszokásokat hagyományokat. Ezek a rendezvények sokszor nemzeti ünnepeinkhez kapcsolódnak (március 15., augusztus 20., október 23.), amelyek megünneplése szintén látnivalót jelent.

Jelentősebb és évről-évre ismétlődő rendezvények elsősorban Encsen találhatóak, mint a nyaranta megrendezésre kerülő Encsi Országos Képzőművészeti Alkotótábor és az Encsi Nemzetközi Gitárfesztivál.

A városban a Közművelődési Intézmények szervezik a kulturális életet. Az intézmény keretein belül mozi, mini galéria működik. Nyaranta megrendezésre kerül az Abaúji Kulturális Napok rendezvénysorozata. A városban már hagyományosan évente több alkalommal rendeznek tárlatokat amatőr és hivatásos képzőművészeknek.

A városban működő két általános iskolában folyik művészeti alapképzés és zenei képzés.

1.4 A térség megközelíthetősége

A térség 35 települése a megyeszékhelytől északkeleti irányban helyezkedik el a Hernád folyó mentén. A folyóval párhuzamosan a folyó jobb partján húzódik a Budapest-Mickolc-Tornyosnémeti útirányú 3-as főútvonal, ami a térség legfontosabb térszerkezeti tengelye.

2003-ban átadták a 3. sz. főút Hidasnémeti és Tornyosnémeti települések elkerülő szakaszát, mely útszakasz meghatározó szerepet játszik a Szlovákiában irányuló tranzitforgalom lebonyolítására. A forgalomba helyezést követően Forrótól az államhatárig a 3. sz. főút

mintegy 27 km hosszú területen kívül halad, és alkalmas arra, hogy a teljes útszakasz Miskolc-Kassa gyorsforgalmi hálózat része legyen.

A települések közül hat (Encs, Garadna, Hernádszurdok, Hidasnémeti, Novajdrány, Tornyosnémeti, Forró, Méra) fekszik a főút mellett, míg a többi község hosszabb-rövidebb bekötőúttal kötődik a főúthoz. A folyó bal partján fekvő települések ugyancsak ezen a főútvonalon keresztül tudják elérni a megyeszékhelyet. Ezek a bekötőutak azonban kis áteresztőképességűek, illetve nagyobb árvizek idején lezárásra is kerülhetnek, ilyenkor csak nagy kerülővel közelíthetők meg ezek a területek. Határon túli nagyvárosok közül Kassa helyezkedik el legközelebb a térséghez, a Tornyosnémeti állandó, nemzetközi forgalomra nyitott határátkelőhelyen keresztül érhető el a legkönnyebben.

Az utak minősége általában jónak mondható, főként a magasabb rendű főútvonalaké, az alacsonyabb rendűek telente sokszor nehezen járhatók.

A települések közül a lakosságszámra vetített gépkocsik száma szerint Encs és Szikszó áll a legjobb helyen Böcs, Zsujta és Kéked előtt, míg Sajóhídvég, Pere, Vilmány és Köröm vannak a legrosszabb helyzetben.

Távolsági autóbuszjáratok minden településen megállnak, ugyanakkor a csak mellékutakon megközelíthető települések buszközlekedése ritka, illetve a közigazgatási székhelyek elérhetősége sokszor csak több átszállással biztosított.

1. ábra: A Hernád-mente közlekedési viszonyai

A területen két vasútvonal halad keresztül, a Hernád jobb partján a Miskolc-Hidasnémeti, a bal parton pedig a Szerencs-Hidasnémeti vonalak. A Miskolc-Hidasnémeti villamosított, nemzetközi fővonal, rajta naponta 16 járatpár közlekedik, a két végpont között mintegy 60 perc az átlagos menetidő. A másik nem villamosított mellékvonalon naponta 7 járatpár közlekedik, az átlagos menetidő pedig 90 perc körüli.

A térséghez két repülőtér esik viszonylag közel, a miskolci, ami jelen állapotában csak kisméretű forgalom lebonyolítására alkalmas, illetve a határ másik oldalán a kassai, ami akár a nemzetközi forgalomba is bekapcsolhatja a vidéket.

A miskolci repülőtérrel az 50-es években még belföldi menetrendszerű légi közlekedés üzemelt Budapestre és a nagyobb városokba. A belföldi légi forgalom leállítását követően a miskolci repülőtér sportrepülőtérként funkcionál. A repülőtér kis és közepes méretű gépek fogadására képes. Ezen gépek leszállása füves pályára történik. Kiepített felszállópálya nincsen, a

fejlesztésének korlátai vannak. A légi közlekedéssel kapcsolatos probléma magja a kisrepülőterek hiánya, a meglévők kiépítetlensége, és Miskolc kedvezőtlen légiforgalmi ellátottsága.

Az idén 80 éve épített Kassai repülőtér Szlovákia legnagyobb nemzetközi légikikötője, Miskolctól 80 km-re fekszik, 3100 méter hosszú leszálló pályája a világ legnagyobb repülőgépeinek fogadására is alkalmas. Megyénk számára ez egy nagyon jó lehetőség, ugyanis nemzetközi légi közlekedésben a helyi vállalkozások számára így a legolcsóbban és leggyorsabban a kassai repülőtér használható. A kassai repülőtér szolgáltatásai nagy lehetőséget nyújtanak a szállítás meggyorsítására, és jelentősen növekedhet majd az idelátogató turisták száma is.

1.5 Turisztikai infrastruktúra

A térség 34 településén összesen mintegy 38 ezer lakos él, az átlagos népsűrűség alacsony (71 fő/km²), a legalacsonyabb Pányokon (11 fő), a legmagasabb pedig az egyetlen városban, Encsen (226 fő). A településeken összesen mintegy 13 ezer lakás található, de a megoszlás egyenetlen. A települések lakásállományának nagy része 80-90% vezetékes ivóvízzel ellátott, azonban a szennyvízhálózat kevésbé kiterjedt, így a közműellátás egyes településeken igen nagyra nyílt. A szennyvízhálózattal legjobban lefedett települések csökkenő sorrendben: Böcs, Berzék, Hernádnémeti, Encs, Hernádkak, Sajóhídvég, Gesztely és Köröm.

Kiskereskedelmi egységekből összesen 376 található a térségben, ezek többsége élelmiszereket forgalmazó üzlet, csak a nagyobb településeken (Encs, Böcs, Gesztely) található nagyobb kapacitású, összetett termékkálával bíró boltok.

Vendéglátóhelyekből 170 db létezik a településeken összesen, ezek nagy része leginkább a helyi igények kiszolgálására létrehozott egység. A legjobb helyzetben Encs, Böcs, Méra, Gesztely és Hernádnémeti vannak, míg Hernádbúdön egyetlen ilyen egység sem található.

Turisztikai infrastruktúrára jellemző a viszonylag kevés kereskedelmi szálláshely. A magasabb kategóriájú szálláshelyekből nagyon kevés van a régióban, ugyanakkor a bakancsos turizmus szempontjából legkedvezőbb, működőképes állapotban lévő sátorozásra alkalmas, infrastruktúrával (WC-vel, tisztálkodási, étkezési lehetőséggel) ellátott táborhelyek sem találhatóak elég számban a területen, így a turisták több esetben is vadkempingezésre kényszerülnek. Magánházaknál turizmus számára potenciálisan felhasználható, további szálláshelyek is rendelkezésre állnak, azonban fejlesztésük még várat magára.

A turizmust háttérét jelentő infrastrukturális ellátás térségbeli helyzetét mutatja a be a következő táblázat.

benzinkút	posta	vasútállomás	helyközi buszmegálló
5	29	13	34

Az elérhetőségről szóló fejezetben már megvilágítottuk a közúti és vasúti tömegközlekedés helyi lehetőségeit. Viszonylag kevés a helyben található benzinkutak száma, ugyanakkor a posták megfelelő számban rendelkezésre állnak. Sajnos a Posta leépítési terveinek valószínűleg áldozatul esik néhány, a térségben elhelyezkedő postahivatal is.

A postahivatalokon kívül banki szolgáltatásokban Encs városa emelkedik ki OTP és K&H bankfiókkal és Takarékszövetkezettel, illetve ATM bankautomatákkal. Böcs településen ugyancsak működik Postabank fiók, a Sörgyár mellé kihelyezve, valamint Forrón és Göncön településeken is található Takarékszövetkezet.

Néhány évtizeddel ezelőtt a települések szinte mindegyikén alapinfrastruktúrának számított egy rendszeresen működő filmszínház, a rendszerváltás után sajnos ezek többsége bezárásra került, jelenleg csak Encsen és Hidasnémetiben működik mozi.

2 Vízi turizmus, mint új turisztikai termék térségünkben

Turisztikai infrastruktúra: Kevés a kereskedelmi szálláshely. A víziturizmus szempontjából legkedvezőbb, sátorozásra alkalmas, infrastruktúrával (WC-vel, tisztálkodási, étkezési lehetőséggel) ellátott táborhelyek működőképes állapotban nem találhatóak elég számban a területen (különösen a folyók felső szakaszán), így a vízituristák több esetben is vadkempingezésre kényszerülnek. Magánháznál turizmus számára potenciálisan felhasználható, további szálláshelyek is rendelkezésre állnak, azonban fejlesztésük még várat magára.

Étkezési lehetőségek (étterem, vendéglő) tekintetében a városok egyértelmű fölénye állapítható meg.

A területen a jelenlegi víziturisztikai keresletnek megfelelő hajóállomány van, azonban a hajóállomány átlagéletkora kb. 12 - 15 év. A hajópark átlagos kihasználtsága turistaszezonban kb. 60 %-os, de kedvezőtlen körülmények hatására (pl. a 2000. évi cianid és nehézfém-szennyezés a Tiszán) ez az arány 20 % alá is eshet.

Képzett és jó helyismerettel rendelkező túravezetők sajnos nem túl nagy számban állnak rendelkezésre. Ennek oka, hogy a túraszervezők nem minden esetben tudják (és nem is akarják) az áraikba beépíteni ennek költségeit, pedig a minőségi turizmusnak ez alapfeltétele volna. E probléma megoldása lehet a program finanszírozásából induló vizitúra-vezető képzés, akár korábbi példák nyomán a Debreceni Egyetemen.

Magyarországon fontos információs forrást jelentenek az Országgyűlés Idegenforgalmi Bizottságának, az Országos Idegenforgalmi Bizottságnak, a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak állásfoglalásai, támogatási lehetőségei. Ezek mindegyike saját hatáskörében támogatja az ökológiai szempontokat figyelembe vevő víziturizmus fellendítésének ügyét.

Gazdaságpolitikai szempontból meghatározó, hogy prioritásként jelenik meg a turizmus fejlesztése; Magyarországon a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában a zöldszturisztikai (ezzel a víziturisztikai) fejlesztéseket is kiemelten támogatják.

A társadalom tagjai körében az értékek és normák változása tapasztalható, amely a turisztikai szolgáltatások iránti keresletre is hat. A kereslet várható fejlődési irányai tekintetében a turisták körében várhatóan növekszik az egészségtudatosság (táplálkozáskultúra, mozgáskultúra), a környezettudatosság (környezetszennyezés csökkentése, intakt természet és

intakt kultúra megőrzése), az ismeretek, társadalmi kapcsolatok bővítésének, a szabadidő tartalmas eltöltésének igénye, a független életstílus-felfogás, az élmény és élvezetorientáció. Ezek a kereslet szerkezetének jelentős változására utalnak: növekszik az életminőség-orientált turisták száma és aránya, kikényszerítvén a kínálat átstrukturálását. E változásoknak a termék és szolgáltatáscsomagok továbbfejlesztésében is tükröződniük kell. A társadalmi környezet tekintetében fontos továbbá a küldőpiacok iskolai szünidő szabályozásának, utazási divatirányzatainak, utazási intenzitásának, szabadidő eltöltési módjának ismerete, kulturális viszonyainak ismerete.

A kereslet elemzésének két része van: a realizált kereslet és az adottságok alapján potenciális kereslet elemzése. A vizitúrázók számáról nem állnak rendelkezésünkre sem primer, sem szekunder adatok, ezért azokat jóval nehezebb meghatározni. A beszerzett helyi és határőrségi információk alapján azonban a legoptimistább becslés is csak százas nagyságrendű létszámot sejtet.

A csoportokat a turisztikai termékek és szolgáltatások felé támasztott igényei alapján is elválaszthatjuk; a fiatalabbak toleránsabbak a kényelmetlenségekkel (sátoros szállás, hidegvizes zuhany, stb.), ugyanakkor fogyasztási igényeik is inkább a direkt fogyasztás felé hajlanak. A szolgáltatások színvonala bár fontos, de nem meghatározó ezen fogyasztók számára. Ezzel szemben az idősebb korosztály esetében a felsorolt szempontoknak nagyobb jelentősége van, hiszen a legtöbb esetben a látogatók családdal együtt vesznek részt vizitúrán, itt pedig a gyerekek jelenléte a szűk keresztmetszet a szolgáltatások köre és színvonala szempontjából.

Ami a csoportok fogyasztási potenciálját jelenti, elmondhatjuk, hogy költési hajlandóság a fiatalabbaknál fokozottabb, a fizetőképesség megközelítőleg azonos a két csoportnál, de a fogyasztás effektív mennyisége az idősebb csoportnál nagyobb, a csoportos (családi) megjelenésnek köszönhetően.

A Hernád folyó turisztikailag frekventáltabb, tavasztól őszig sokan keresik fel évről évre, elsősorban a vadabb vízfolyást kedvelők. Ebből adódik, hogy a célközönség többnyire fiatalokból áll, gyermekesek ritkán vesznek részt hernádi vizitúrán. Érdekes jelenség azonban, hogy erre a folyóra az országnak szinte minden pontjáról érkeznek túrázók, amit azzal magyarázhatunk, hogy Magyarországon nincs túl sok sebes sodrású - tehát kalandosabb túrát ígérő - folyóvíz.

Összefoglalásként megállapítható, hogy a Hernád víziturizmusának fejlesztése több oldalról nézve indokolt; a nemzetközi és hazai gazdasági-társadalmi folyamatok egyaránt az ágazat dinamikus növekedését vetítik előre, ugyanakkor ez a Szlovákiát és Magyarországot érintő térség legfontosabb problémáira (munkanélküliség, bevételi forráshiány, stb.) is megoldást jelent. A folyók és környezetük ökoturisztikai fejlesztésekhez megfelelő természeti adottságokkal rendelkeznek, ugyanakkor a térség települései megfelelő társadalmi fogadóbázist biztosítanak. Az ökoturisztikai irányvonal annál inkább is kívánatos fejlesztési irány, mivel nem igényel óriási beruházásokat, sokkal inkább a humán erőforrásra épül.

2.1 A Hernád folyó vízitúra lehetőségei

A folyó magyarországi szakaszán – időjárástól, felkészültségtől és egyéb tényezőktől függően – kettő – illetve négy - ötnapos túrákat érdemes tervezni. Mivel megfelelő kiépített szálláshelyek még nincsenek a folyó mellett, szálláslehetőség sátorozással megoldható

A javasolt útvonalak a következők:

Kétnapos túra (jó időben, kiváló, gyakorlott vizitúrázóknak)

1. nap: Hernádszurdok - Hernádkércs (50 fkm). Átemelés Gibátrnál (66 fkm) és Felsődobszánál (55 fkm).

2. nap: Hernádkércs - Gesztely (24 fkm) - (Böcs 13 fkm).

Ötnapos túra (rosszabb időben, kevésbé gyakorlott túrázóknak)

1. nap: Abaújvár - Hernádszurdok (18 fkm);

2. nap: Hernádszurdok - Gibárt (27 fkm);

3. nap: Gibárt - Szentistvánbaksa (22 fkm);

4. nap: Szentistvánbaksa - Gesztely (20 fkm);

5. nap: Gesztely - Böcs (10 fkm)

Nemzetközi vizitúra a Hernádon

1. nap: Mala Lodina 178 fkm - Kassa észak. 152 fkm. WW-I.

2. nap: Felsőkéked 117- Hernádszurdok 93- Vizsoly 80. fkm. ZW-C.

A vízi út ismertetése:

118,4 fkm itt éri el a folyó a magyar határt, a jobbspárt Szlovákia, a bal part Magyarország területe.

110,6 bal part Abaújvár. Megközelíthető a 3. sz. útról (földvár maradványok, erőd falu ref. templom, Csáky kastély, régi sírok).

107,9 Eddig tart a jobb parton a szlovákiai határszakasz. Ettől kezdve lefelé mindkét part Magyarország területe.

103,6 jobbspárt Tornyosnémeti, komp. Megközelíthető a 3. sz. úton (közúti és vasúti határállomás, ref. templom).

97,1 Szartos-patak torkolata.

97,0 Közúti híd, jobb part, Hidasnémeti. Megközelíthető a 3. sz. úton (ref. templom), bal part vízmérce: -79/+410 cm és 3 km. Gönc (Abaújvár megye székhelye volt, 1590ben Károli Gáspár ref. lelkész itt fordította elsőként Bibliát, itt van eltemetve, Pálffy-kastély, huszita házak, itt készítik a 136 literes "gönci hordókat").

96,7 Perényi-patak torkolata.

96,6 Hidasnémeti vasúti híd (vasúti határállomás).

95,9 jobbspárt Hernádszurdok. Megközelíthető a 3. sz. úton (ref. templom, a tavaszi vadvízi túrák kiinduló pontja).

93,2 Hernádszurdok beton keresztgát, bal part Bársonyos-csatorna (Kis-Hernád) kiágazása, átemelés 60 m.

87,5 Gönci-patak torkolata.

84,5 bal part 1,5 km. Vilmány. Megközelíthető a 3. sz. útról (ref. templom, parasztházak, Helbacher féle magtár).

83,8 Garadna-patak torkolata.

80,7 Közúti híd, bal part Vizsoly. Megközelíthető a 3. sz. útról (1590-ben itt nyomtatták Károli Gáspár gönci ref. lelkész által fordított - első teljes - magyar nyelvű bibliát, melyet Szenczi Molnár Albert részletekben hordott át a nyomdába. Ref. parókián biblia kiállítás, ref., római katolikus. és gör.k. templomok).

74,0 fkm Komp, bal part 1 km. Hernádcéce (felsőcécei ref. templom, védett az Aba-hegy gejzirkúpja) jobbspárt 2 km. Méra (felsőmérái földvár nyomai, ref. templom, alsómérái kúria és ref: templom). Megközelíthetők a 3. sz. útról.

66,2 Gibárt duzzasztómű és vízerőmű, átemelés 200 m.

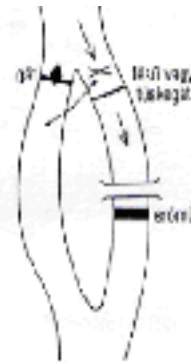
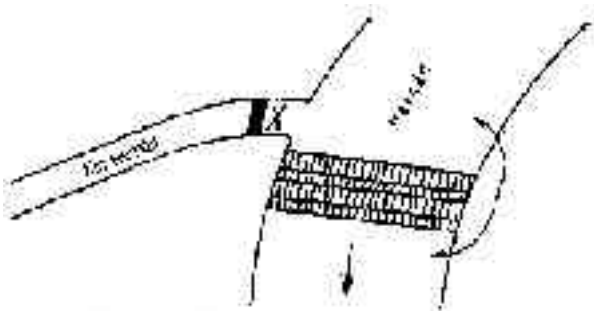
- 65,5 Közúti híd, jobbspart Gibárt (ref. templom), további 3 km. Encs (rk. templom, újdevecseri ref. templom és Csoma-kúria, függői ref. templom), bal part 3 km. Abaújkér (ref. templom, Bárczay-kastély). Megközelíthetők a 3. sz. úton.
- 62,6 bal part Hernádbúd. Megközelíthető a 3. sz. útról (bronzkori földvár maradványok, ref. templom fatoronnyal).
- 62,2 jobb part Kis-Hernád felső torkolata.
- 59,0 Közúti híd, bal part Pere (római katolikus. kápolna), jobb part 3,5 km Hernádszentandrás. Megközelíthetők a 3. sz. útról.
- 57,4 Komp. Bal part Felsődobsza. Megközelíthető a 3. sz. útról.
- 54,7 Felsődobsza duzzasztómű és vízi erőmű, átemelés 100 m.
- 53,8 Felsődobsza komp (bronzkori földvár maradványok). –
- 50,9 jobb part Kis-Hernád (Bársonyos-patak) alsó torkolata, bal part Hernádkércs. Megközelíthető a 3. sz. útról (római katolikus. templom, gr. Fáy kúria).
- 50,0 Hernádkércs közúti híd, jobb part Kiskinizs. Megközelíthető a 3. sz. útról (ref. templom).
- 48,1 bal part Nagykinizs. Megközelíthető a 3. sz. útról (ref. templom).
- 44,5 bal part Szentistvánbaksa. Megközelíthető a 3. sz. útról (ref. templom). 44,3 Vasonca-patak torkolata.
- 36,9 bal part 1 km. Alsódobsza. Megközelíthető a 37. sz. útról.
- 30,4 Ócsalános komp, mindkét parton új települések. Megközelíthető a 37. sz. útról.
- 29,3 Vadász-patak torkolata
- 24,4 Közúti-híd, bal part Gesztely vízmérce: -18/+423 cm, megközelíthető 37. sz. úton (ref. templom).
- 23,0 Gesztely közúti híd.
- 21,3 bal part Belgrád-puszta (Hernádkak) komp. Megközelíthető a 37. sz. úton (Sisáry kúria).
- 18,5 bal part Hernádnémeti. Megközelíthető a 37. sz. úton (római katolikus. templom).
- 14,7 Hernádnémeti vasúti híd.
- 13,4 Böcs duzzasztómű, előtte 50 m-el a bal parton a Kesznyéteni Vizerómű üzemvízcsatorna kiágazása. Ha van víz a főmederben, továbbhaladás 50 m-es átemeléssel. Vízihiány esetén csak az üzemvíz csatornában lehet továbbhaladni, átemelés 80 m. A csatorna a Sajóba torkollik.
- 12,1 bal part Böcs, közúti híd. Megközelíthető a 37. sz. útról (belsőböcsi ref. templom).

6,6 bal part Berzék. Megközelíthető a 35. és 37. sz. utakról (ref. templom és fa harangtorony, két Potoczky kúria).

2,1 bal part Sajóhidvég. Megközelíthető a 35. sz. útról (ref. templom).

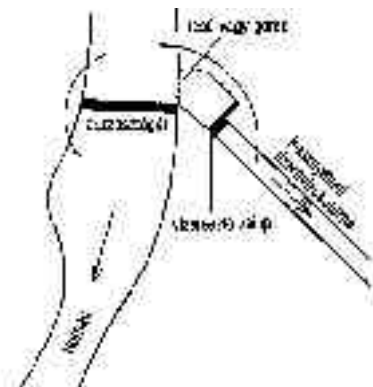
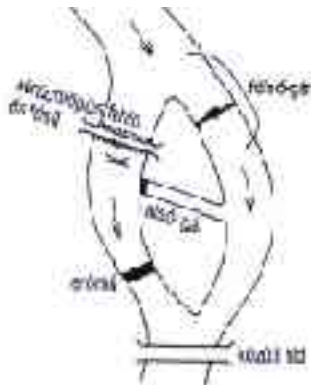
0,0 torkolata Sajóhidvég után, Muhi község felett a 31,0 folyamkilométer-nél a Sajóba.

Hernádszurdok, betongát
(93,2 folyamkilométer)

Bócs, duzzasztómű

Gibárt, duzzasztómű

Felsődobsza, duzzasztómű

0,00 folyamkilométer Bócs, az üzemi felvízi csatorna kiágazása.

Kesznyéteni erómű Takta

Kesznyéteni csatorna és vízierómű

0,03 Beeresztő zsilip, a 8-12 m széles betonburkolatú ásottmedrű csatorna kezdete, átemelés szükséges.

0,27 Bócs, 1. sz. közúti híd.

0,57 Bócs, 2. sz. közúti híd.

- 1,2 Bócs; 3. sz. közúti híd.
- 1,74 Bócs, 4. sz. közúti híd.
- 2,34 Bócs, 5. sz. közúti híd.
- 2,85 Bócs, 5/A. sz. közúti híd.
- 3,66 Berzék, 6. sz. közúti híd.
- 4,23 Berzék, 7. sz. közúti híd.
- 4,78 Sa jóhidvég, 8. sz. közúti híd, eddig tart a csatorna betonburkolata.
- 4,80 Itt kezdődik a 30-40 m széles vezérárokkaal ellátott, de 100 m széles, agyagburkolatú víztározó , csatorna.
- 5,60 Girincs, 9. sz. közúti híd.
- 6,30 Girincs, 10. sz. közúti híd és a tározó vége.
- 6,32 Földszelvényü 15-20 m széles vezérárok kezdete.
- 7,30 A felvízcsatorna végén a Kesznyéteni Vízierőmű, továbbhaladás esetén átemelés 100-150 m.
- 7,35 Ásottmedrű földszelvényű, 9-10 m széles alvízcsatorna kezdete. Innen a torkolatig a bal part a Kesznyéteni TK területe.
- 9,90 Kesznyéten, az alvízcsatorna betorkolása a Sajóba a 9,4 fkm-nél.

3 A víziturizmus fejlesztési céljai a Hernád mentén

A jelenlegi állapot áttekintése után a következő lépés az elérendő cél meghatározása. Szem előtt tartva a már hangoztatott fenntartható fejlődési irányelvet, célként olyan turistaforgalmat határozunk meg, amely mennyiségéből adódóan nem terheli túl a környezetet, ugyanakkor minőségi voltából adódóan megfelelően ellátja a gazdaságban neki szánt szerepkört.

Fontos, hogy a betervezett turistalétszám a lehetőségekhez mérten időben széthúzódva jelenjen meg a területen, vagyis a turistaszezon tavasztól őszig tartson. Ezt lehetőség szerint a különböző, más idényjellegű turisztikai termékcsomagok kifejlesztésével kell elérni.

Konkretizálva ezeket az irányelveket, tapasztalataink és méréseink alapján a Hernádra évente kb. 2000 – 2500 fizetővendég tervezhető maximálisan, abban az esetben, ha ez időben elhúzódva jelenik meg a turistaszezon folyamán (májustól augusztus végéig). A turizmus hatásainak folyamatos mérése elengedhetetlen (amibe környezetvédelmi szakemberek mellett a területileg illetékes szakhatóságot is célszerű bevonni), ami biztosítja a természet állapotának megőrzését és a terület fogadóképességének folyamatos ellenőrzését.

Fontos, hogy a fejlesztések a területen érdekelt szervezetek (önkormányzatok, vállalkozások, lakosság, civil szervezetek, hatóságok) közös elképzelései alapján történjenek, előzetes egyeztetés alapján, mert csak az összehangolt cselekvés hozhat hosszú távon sikereket. A Bodrog és eredetfolyóira ez a fajta cselekvési folyamat elkezdődött, megszületett a fejlesztési koncepció.

Az önkormányzatoknak saját hatáskörükön belül, de akár összehangolt formában is támogatniuk célszerű a vállalkozásokat a turisztikai beruházások megvalósításában (pl. adókedvezményekkel, munkáltatói terhek hozzájárulásával, kedvezményes hitelekkel, közvetlen szubvenciókkal, önrész átvállalással).

Külön kiemeljük az sajtóban és az interneten való megjelenés fontosságát. Amennyiben a nagyobb fizetőképességű külföldi fogyasztókat is a térségre kívánjuk csábítani, az információk átadásának ez a legpraktikusabb formája, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az Internetet napi szinten használók száma Nyugat-Európában többszöröse a magyarországinak. Az Internetes oldalon állandó kapcsolat-felvételi lehetőséget kell biztosítani (aminek a legegyszerűbb formája az elektronikus levél).

Nagyon fontos a visszatérő partnerek pozitív megkülönböztetése, különös tekintettel a túraszervező vállalkozásokra. Őket célszerű ösztönző eszközökkel minőségi szolgáltatások kínálatára sarkallni, hiszen rajtuk keresztül jutunk a fogyasztóink egy részéhez.

A leendő vendégek elérése nem csak a túraszervezőkön keresztül történik. Fontos szerepet kell szánni az utazási irodáknak is, de érdemes külső szervezőket bevonni az értékesítésbe.

A minőségi turizmus alapeleme a megfelelő humán erőforrás. Jelen esetben ez a helyi munkaerő fokozatos képzését jelenti; a képzés tárgya a turisztikai és vendéglátási ismereteken túl az idegen nyelvek – kiemelten: az angol nyelv – elsajátítása.

A turisztikai feltételrendszer javítása, fejlesztése csak fokozatosan képzelhető el. Ide sorolhatjuk a megfelelő szállások kialakítását (vendégházak, falusi turizmus), a kempingek, táborhelyek kialakítását és infrastrukturális ellátását (minimális elvárás a hideg-meleg zuhanyzási és az étkezési lehetőség), a környező utak minőségének javítását, a turisztikai tájékoztató rendszerek, táblák elkészítését, kihelyezését (ebben is célszerű egységes arculat kialakítására törekedni), valamint különböző programok kidolgozását. Ebbe a folyamatba be kell vonni a helyi lakosságot és civil szervezeteket, meg kell találni számunkra azokat a pontokat, ahol érdekelté tehetők (pl. az egyes részfeladatokat társadalmi munkában is el lehet végezni). Sarkalatos kérdés a termékfejlesztés. A túraszervezők kínálatában a térségnek, illetve a folyóknak turisztikai terméknek kell megjelennie, ezért alapos megfontolás és többszöri egyeztetés után kell kialakítani az egyes termékeket. Ennek során figyelembe kell venni a folyók mentén elhelyezkedő látványosságokat, szállás és táborozási lehetőségeket, valamint a folyón megteendő távolságokat. Ezen szempontok alapján kialakíthatóak rövidebb és hosszabb időtartamú vizitúrák, több vagy kevesebb megállóhellyel, attól függően, hogy hétfélig kirándulásnak vagy nyolcnapos túrának szánjuk az attrakciót. Az egyeztetésektől függetlenül javasoljuk egy hosszabb és több rövidebb időtartamú túratermék kialakítását.

Külön kell említeni a turisztikai vonzerővel rendelkező események megszervezését. Ezeknek az eseményeknek – bár látszólag nincs kapcsolata a víziturizmussal – szerepük van a vizitúrák tartalmasabbá tételében és ezzel további vonzerőt jelentenek a turistákra.

Végül érdemes elgondolkodni olyan fejlesztéseken is, amelyek más, vagy akár több turisztikai ágat kapcsolnak össze a víziturizmussal. Rokon terület például a horgászturizmus, amelyhez a

Hernád kiváló feltételeket kínál. Elengedhetetlen az infrastruktúra ezirányú fejlesztése is (horgászstégek, halásztanyák kialakítása). De ilyen kapcsolt ágazat lehet például a gyalogos vagy kerékpáros túrák megszervezése a vizitúrák egyes pihenőhelyein.

Összefoglalva a Hernádmenti települések viziturizmusba ill. egyéb, a turizmust fellendítő projektekbe való belevonásakor a helyi adottságokat kell figyelembe venni. Így pl. a folyót szegélyező települések, zömmel kis lélekszámú falvakban a falusi vendéglátásra célszerű koncentrálni; melyet pl. egy több napos „Hernád-túra” keretében lehetne összefüggő programmá tenni.

Ehhez minimális beruházásokra lenne szükség:

A) A túrázók csomagjairól kellene gondoskodni.

Amíg a turisták a bérelt túrakeneken eveznek, egy mikrobusz szállítaná a csomagokat egyik kikötőhelyről a másikra. Költségtakarékossági szempontból ezt az önkormányzatok együttműködése révén a falugondnoki járművekkel is megoldható lenne.

B) A kikötőhelyek környékén szálláshelyek foglalása.

Minden kikötéskor előre egyeztetett létszám szerint szállásfoglalások intézése, (esetleg camping), vagy egy kijelölt önkormányzat, vagy egy külső cég (esetleg utazási iroda) által.

C) A turisták étkeztetésének megoldása.

A kikötőhelyeken az érkezőket bográccsal, ill. egyéb szabadban készíthető ételekkel várják; rossz idő esetén ezt közeli vendéglátóhelyen megoldva. Ezt szintén intézheti a helyi önkormányzat, vagy esetleg az egyik vendéglátóhely is.

D.) Kikötés után fakultatív programok szervezése.

Minden önkormányzat (saját értékeiket ismervén) összeállítana egy, a helyi látványosságokat összefoglaló programsorozatot, pl.: borpince látogatások, a település és környékének bejárása lóval- lovaskocsival, vagy bérelhető kerékpárral. Ahol erre nincs lehetőség ott egyéb, pl. sportprogramok szervezése: asztalitenisz, tenisz, foci stb.

E) A túra utolsó napja végén a turisták, és csomagjaik szállítása.

Vagy a túra kiindulási helyszínére, ahol az autóval érkezők járműveiket hagyták (örzött parkolóban), vagy ahol buszra ill. vonatra szállhatnak.

4 Fejlesztési elképzelések

A fejlesztés célja

Vízparti kemping kialakítása, illetve felújítása, a fogadóképesség javítása érdekében. Infrastruktúra-fejlesztés, megfelelő színvonal megteremtése érdekében.

A beruházás helye

Abaújvár, már meglévő vízparti kemping

A fejlesztés indokoltsága

Abaújvár település egy Hernád vízitúra egyik állomásaként fontos szerepet játszhat a térség turizmusának fejlesztésében. Ennek érdekében a vízparton jelenleg is meglévő kemping felújítása, infrastrukturális fejlesztése mindenképpen kiemelt feladat. Ezzel megteremthető az a fogadóbázis, ami már fizetőképes turisták vonzását eredményezheti.

Megvalósító szervezetek

Abaújvár település Önkormányzata, Kistérségi Területfejlesztési Társulás, helyi vállalkozók

Megvalósítás lehetséges forrásai

Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Program, Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, Megyei Területfejlesztési Tanács pályázatai

Megvalósítás időtávja

2004-2006

A fejlesztés célja

Csónakkikötő, pihenőhely kialakítása, megfelelő infrastrukturális szinttel.

A beruházás helye

Hernádszurdok település

A fejlesztés indokoltsága

Hernádszurdok település egy Hernád vízitúra állomásaként játszhat fontos szerepet a térség turizmusának fejlesztésében. Ennek érdekében a vízparton olyan kikötő és pihenőhely kialakítása, infrastrukturális fejlesztése szükséges, amely megteremti a túrázók számára kiszállás lehetőségét, akár éjszakára is.

Megvalósító szervezetek

Hernádszurdok település Önkormányzata, Kistérségi Területfejlesztési Társulás, helyi vállalkozók

Megvalósítás lehetséges forrásai

Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Program, Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, Megyei Területfejlesztési Tanács pályázatai

Megvalósítás időtávja

2004-2006

A fejlesztés célja

Csónakkikötő, pihenőhely kialakítása, megfelelő infrastrukturális szinttel. Étkezési lehetőség biztosítása, meleg ételekkel a településen.

A beruházás helye

Vizsoly település

A fejlesztés indokoltsága

Vizsoly település egy Hernád vízitúra egyik állomásaként, a térség kultúrtörténetileg fontos helyeként jelentős szerepet játszhat a térség turizmusának fejlesztésében. Ennek érdekében a vízparton jelenleg is meglévő kemping felújítása, infrastrukturális fejlesztése mindenképpen kiemelt feladat. Ennek keretében meg kell teremteni a meleg étkeztetés lehetőségét az érkező vendégek számára. Emellett ki kell alakítani túraútvonalat, amely a település kulturális értékeit mutatja be. Ezzel megteremthető az a fogadóbázis, ami már fizetőképes turisták vonzását eredményezheti.

Megvalósító szervezetek

Vizsoly település Önkormányzata, Kistérségi Területfejlesztési Társulás, helyi vállalkozók

Megvalósítás lehetséges forrásai

Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Program, Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, Megyei Területfejlesztési Tanács pályázatai

Megvalósítás időtávja

2004-2006

A fejlesztés célja

Csónakkikötő, csónakkölcsönző állomás kialakítása, megfelelő infrastrukturális szinttel.

A beruházás helye

Garadna település

A fejlesztés indokoltsága

Garadna település egy Hernád vízútja egyik állomásaként fontos szerepet játszhat a térség turizmusának fejlesztésében. Ennek érdekében a vízparton kikötőhely, pihenőterület kialakítása, infrastrukturális fejlesztése mindenképpen kiemelt feladat. Ezzel megteremthető az a fogadóbázis, ami már fizetőképes turisták vonzását eredményezheti.

Megvalósító szervezetek

Garadna település Önkormányzata, Kistérségi Területfejlesztési Társulás, helyi vállalkozók

Megvalósítás lehetséges forrásai

Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Program, Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, Megyei Területfejlesztési Tanács pályázata

Megvalósítás időtávja

2004-2006

A fejlesztés célja

Csónakkikötő, csónakkölcsönző, pihenőhely kialakítása, megfelelő infrastrukturális szinttel.

A beruházás helye

Encs-Gibárt település

A fejlesztés indokoltsága

Encs a Hernád vízitúra egyik fő állomásaként fontos szerepet játszhat a térség turizmusának fejlesztésében. Ennek érdekében a vízparton jelenleg is meglévő kemping felújítása, infrastrukturális fejlesztése mindenképpen kiemelt feladat. Ennek keretében csónakkölcsönző, pihenőhely alakítandó ki. Az étkezés és részben a szállás a környéken már meglévő fogadók, panziók bevonásával teremthető meg. Ez jelenthetné azt a fogadóbázist, ami már fizetőképes turisták vonzását eredményezheti.

Megvalósító szervezetek

Encs település Önkormányzata, Kistérségi Területfejlesztési Társulás, helyi vállalkozók

Megvalósítás lehetséges forrásai

Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Program, Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, Megyei Területfejlesztési Tanács pályázatai

Megvalósítás időtávja

2004-2006

A fejlesztés célja

Csónakkikötő, csónakkölcsönző, pihenőhely kialakítása, megfelelő infrastrukturális szinttel.

A beruházás helye

Hernádbúd és Pere település

A fejlesztés indokoltsága

Hernádbúd település egy Hernád vízitúra egyik állomásaként fontos szerepet játszhat a térség turizmusának fejlesztésében. Ennek érdekében a vízparton kemping, pihenőhely, kikötő kialakítás, infrastrukturális fejlesztése mindenképpen kiemelt feladat. Ezzel megteremthető az a fogadóbázis, ami már fizetőképes turisták vonzását eredményezheti.

Megvalósító szervezetek

Hernádbúd és Pere település Önkormányzata, Kistérségi Területfejlesztési Társulás, helyi vállalkozók

Megvalósítás lehetséges forrásai

Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Program, Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, Megyei Területfejlesztési Tanács pályázatai

Megvalósítás időtávja

2004-2006

5 Más turisztikai ágazatok térségbeli kapcsolódási lehetőségei

5.1 Falusi turizmus

Az ágazat jelentősége

A falusi turizmus egy igen tág kategória, nem csupán az olcsó falusi szálláshelyre terjed ki, hanem magába foglalja a falusi életforma megismerését, a turisták bekapcsolódását a vendéglátók napi tevékenységébe. A turizmus ezen fajtája a térség legnagyobb lehetőségekkel rendelkező terméke, hiszen minden településen kialakítható falusi szálláshely.

Falusi turizmus a térségben

A falusi turizmus a Tokaj-Eperjesi hegységben és a Cserehát területén nagy hagyományokkal rendelkezik. Tulajdonképpen a kis falvak sajátos néprajzi örökségét, gazdag nemzetiségi (ruszin, szlovák) kultúráját, a mező-és erdőgazdálkodás hagyományait, a népi mesterségeket, háziipart bemutató falusi vendégfogadást összegző ágazatot tekinthetjük itt falusi turizmusnak. A régióban a falusi turizmus a térség adottságainak kínálatára épül, azokhoz sok esetben kapcsolódik. A hegység falvaiban a hagyományos paraszti gazdálkodást tanulmányozhatjuk, be is lehet kapcsolódni ezen munkák végzésébe. A hegység keleti részén, de főleg a Hegyalja területén a bor és gasztronómia is hozzákapcsolódik a falusi életmódhoz. Mivel a falusi turizmus lehetőségei szinte minden településen adottak – és ezzel sokan élnek is – részletesen nem elemezzük, azonban mindenképpen ki kell emelni néhány települést, amely a régió belül szervezőszereppel bír. A hegység nyugati részén, valamint a Hernád völgyben a nemrég városi rangot nyert Gönc és Abaújszántó, valamint Boldogkőváralja tölt be fontos szerepet. Kiemelkedik még idegenforgalmi szempontból a bővebb turisztikai kínálattal rendelkező Telkibánya, valamint a nagysága miatt főszereplő Pálháza. A Cserehát szívében fekszik Gagyvendégi település, mely a Cserehádi Településszövetség központja, ugyanakkor a térségi turizmus centruma, és képzési központ is. 1999 nyarától indult be a Cser-Kék falusi vendégfogadó rendszer a térségben. A Cser-Kék lényege egyrészt a falusi turisztikai kínálat és termékértékesítés minden lényeges elemének együttes megjelenése, másrészt garantált minőség biztosítása illetve az önálló vállalkozók franchise-szerű hálózatának létrehozása. A szervezet irányítása alatt több tucat falusi vendégház, fogadó áll, melyekről a bőségesen megjelent kiadványokból lehet tájékozódni. A térség keleti részének legnagyobb települése és egyben központja Encs, mely város az idegenforgalomban is kulcspozíciót tölt be. Frissen alakult

turisztikai irodájával a szomszédos tájra, a Tokaji-hegységre is kiterjeszti hatását. Egyedülálló volta miatt mindenképpen említést kell tenni Szanticska településről, mely nem központi szerepe miatt emelkedik ki, hanem azzal, hogy a falusi vendégfogadás egyik mintapéldája. A szinte teljesen elnéptelenedett falut a városokból kitelepedett emberek a meglévő értékek megőrzése mellett újjáteremtették, és a házakat felújítva falusi szálláshelyeket hoztak létre.

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A falusi turizmus szempontjából a Hernád völgy valamennyi településében adottak a lehetőségek, azonban ki kell emelni néhány települést, amely központi szerepet vállalhat a szállásszervezésben. Ilyen települések: Encs, Abaújkér, Vizsoly és Novajdrány.

Megoldásra váró feladatok

Mégis több olyan probléma van, amely a falusi turizmus területén még javításra szorul. A szolgáltatások kialakításánál nem jellemző a koordináció, többször olyan szolgáltatások kerülnek kialakításra, melyek más vendégházban is működnek. További problémát jelent, hogy a vendégfogadók nem rendelkeznek megfelelő szakértelemmel, igaz a szükséges szakmai hozzáértés nem feltétlenül igényel iskolai végzettséget. Hiányos továbbá a szolgáltatók és vendégfogadók közötti együttműködés, nincs a településeken hatékony koordináció, marketingmunka, főképpen a határ két oldala között. A falusi turizmus felemelkedésének irányába hat ugyanakkor, hogy a tréségben több pályázat is preferálja a turizmusfejlesztést, vagy a határmenti együttműködést (Phare CBC, Credo). A többi ágazat hanyatlása, vagy válsága miatt az itt élők, főleg a fiatalok érdeklődése is az idegenforgalom irányába fordul. Megtartóerőt jelent továbbá a turizmus a települések számára is, így a települési önkormányzatok is támogatják az idegenforgalmat.

Egyrészt meg kell teremteni mind hazai, mind határon átnyúló szinten a szolgáltatók és vendégfogadók közötti együttműködést, koordinációt. Ennek elkészültével interaktív adatbázis is elkészíthető lenne. Fejleszteni kell továbbá az infrastruktúrát nem csak a településeken belül, hanem közöttük is.

5.2 Kulturális és örökségturizmus

Az ágazat jelentősége

A régió a kulturális attrakciók terén is bővelkedik kínálattal. A hajdani főúri pártfogók mai utódaiként korszerű mecenatúrával sikerült határokon túlnyúló hírű és térségi kisugárzású rendezvényeket létrehozni. Több helyen találkozhatunk a térségben a helyi hagyományokra, illetve hírességekre épült attrakciókkal is. Az első vár és templomépítési hullám jelei még ma is láthatók földvárak, várak, kolostorok formájában, hasonlóképpen a románkori építészet templomairól. A középkori és kora újkori jómódú családok kúria és kastélyépítéseket kezdeményeztek. A falvakban a hajdani paraszti életet tükrözik a kialakított istállók, csűrök, kis lakóházak belül gazdag népművészettel. Kevés azonban mind az épített, mind az élő kulturális emlékek között a jó állapotú, rendben tartott érték, illetve hiányzik az ezeket bemutató kiadvány is. Meg kell teremteni tehát a településeket, illetve értékeket összefogó programsorozatot, élővé téve ezzel az épített emlékeket is.

Kulturális és örökségturizmus a térségben

A teljesség igénye nélkül nézzük a térség kulturális attrakcióit:

Pálos kolostor	Gönc-Patocsháza
Templom, kápolna	Vizsoly, Hejce, Abaújvár, Szalonna, Rakacaszend, Tornaszentandrás
Kopjafás temető	Telkibánya
Huszita-ház	Gönc
Múzeum	Telkibánya,
Károlyi Biblia	Vizsoly
Népi építészet, gasztronómia	Egész terület
Pálos kolostorok	Martonyi
Népi lakóházak	Egész terület
Abaúj Múzeum	Encs
Iskolatörténeti Gyűjtemény	Baktakék
Kékfestőház	Szendrő
Abaúj Kulturális Napok	Encs
Vízierőmű	Encs-Gibárt

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A kulturális és örökségturizmus területén a Hernád völgy következő települései tudnak bekapcsolódni a környék látnivalóinak sorába: Encs, Vizsoly és Abaújvár.

Megoldásra váró feladatok

A kulturális és örökségturizmus terén a következő fejlesztési lehetőségeket szükséges megvalósítani:

- az épített emlékek felújítása, rendbe hozása
- a látnivalókat egy útvonalra felfűző kiadvány készítése
- élő kulturális emlékek több településen összehangolva működtetni (népi építészet, gasztronómia)
- magas színvonalú kiadványok készítése

5.3 Kerékpáros turizmus

Az ágazat jelentősége

A régió mára az egyik legkedveltebb kerékpár turisztikai célponttá vált annak ellenére, hogy külön erre a célra kiépített kerékpárutak nincsenek kiépítve. Azonban, mivel a térség központi települései, városai könnyen megközelíthetők (kerékpárszállító vagonokkal), a térségbe saját kerékpárral utazhatnak. Az alsóbbrendű utakon (kivéve a határátkelőknél) viszonylag kicsi a gépjárműforgalom, és a határátkelés is könnyen megoldható, zavartalanul lehet kerékpározni.

Kerékpáros turizmus a térségben

A kiépített kerékpárutak hiánya ellenére a hegység magyarországi részén egy három szakaszból álló, 155 km hosszú kerékpáros túraútvonal készült el, mely a következő szakaszon halad: Monok-Abaújszántó-Boldogkővár-Vizsoly-Gönc-Kéked-Hollóháza-Füzér-Szóphalom-Sátoraljaújhely-Sárospatak. Sárospataknál a Bodrogon átkelve a Bodrozug települései is bejárhatók, illetve ott, Pácinon keresztül Szlovákiába is át lehet kelni. A hegyibiciklizés Sátoraljaújhely, László-tanya és Sárospatak útvonalon folytatható, vagy bárhol a hegységben. Hazánkban a Zempléni Környezetvédelmi Egyesület révén a kerékpáros turizmus koordinált keretek között működik, azonban egyelőre a határon átnyúló kerékpáros turizmus-szervezetten nem létezik e régióban. További problémát jelent, hogy a térségben a kerékpáros turizmus számára megfelelő fogadókészséget kellene kialakítani. Kiváló kezdeményezésnek bizonyult az említett „Bódvavölgyi és Csereháti barangoló”, amely a kerékpárosok számára öt szakaszban bemutatja az érintett települések látnivalóit, illetve a szálláslehetőségeket.

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A Hernád-völgy települései közül a kerékpáros turizmus területén központi szerepet tölthet be Encs, Hidasnémeti, Novajdrány Vizsoly és Kéked.

Megoldásra váró feladatok

A kerékpáros turizmus területén a következő fejlesztéseket kellene végrehajtani:

- nemcsak az országhatáron átnyúló, de a környező térségek között is összehangolt kerékpáros úthálózatot kellene kialakítani, megfelelő információs kiadványokkal. Ehhez szükséges lenne a határkelő helyek számának növelése
- megfelelő fogadókapacltást kellene a térségben kialakítani a kerékpárosok számára. Ide tartozik a szállásokon kívül a kerékpárszervizek, tárolási lehetőségek megszervezése

5.4 Vár és kastélyturizmus

Az ágazat jelentősége

A kastélyok és várak sajátos szerepet töltenek be a turizmusban, mivel a térség történelmi értékeinek együttes megjelenítését nyújtják.

Vár és kastélyturizmus a térségben

A térség mozgalmas múltját leginkább a várak, várkastélyok fémjelzik. A régió több várral, várkastéllyal, várrommal rendelkezik, azonban a benne rejlő lehetőségek ma még javarészt kihasználatlanak. Több objektum esetén az állaguk, állapotuk nem megfelelő turisztikai hasznosításra, más esetekben pedig rendezetlen tulajdonviszonyok hátráltatják az idegenforgalmi bemutatást.

Vár, várrom	Szerencs, Sárospatak, Gönc, Boldogkőváralja, Regéc, Füzér, Komlóska, Szuhogya, Szendrő
Kastély, kúria	Monok, Tállya, Tokaj, Kéked, Hejce, Gönc, Göncruszka, Abaújvár, Vizsoly, Füzéradvány, Sátoraljaújhely,
Földvár	Novajidrány, Edelény
Kastélyok	Abaújalpár, Abaújdevecser, Abaújkér, Fáj, Pere, Hernádvécse, Krasznokvajda, Méra, Szalaszend, Szemere, Edelény, Gagyvendégi, Pusztaradvány, Abaújdevecser, Gibárt

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A Hernád-völgyi települések közül a vár és kastélyturizmus központi helyei lehetnek: Kéked, Hejce, Göncruszka, Abaújvár, Vizsoly, Novajidrány, Abaújkér, Pere, Hernádvécse, Pusztaradvány.

Megoldásra váró feladatok

A vonzerőleltárt tekintve kijelenthetjük, hogy a régió kedvező adottságokkal rendelkezik a vár- és kastélyturizmus területén. Problémát az jelent csupán, hogy az egyes attrakciók önmagukban

még nem jelentenek komoly vonzerőt, tehát csak összefogva, együttes vonzerőcsomagot kínálva lehet sikerekre számítani a piacon.

A várak nagy része szinte már csak romokban található meg, de a kastélyokkal kiegészülve egy határon átnyúló – a látványosságokat felfűző – útvonal kialakítására, illetve az ezeket tartalmazó információs kiadványra van lehetőség. A vár –és kastélyturizmus legfontosabb fejlesztési lehetőségei a következők:

- az attrakciók állagának megőrzése, felújítása, komplex hasznosításra történő elősegítése
- az építmények beillesztése az adott térség turisztikai termékválasztékába
- a térség várait, kastélyait összefoglaló információs és szolgálat kiadványok készítése

5.5 Bor- és gasztronómiaturizmus

Az ágazat jelentősége

A bor és gasztronómia turizmus kiváló kiegészítő tevékenységként szerepelhet egy térség turisztikai termékkínálatában, hiszen egyedi attrakcióról van szó.

Bor- és gasztronómiaturizmus a térségben

A zempléni régió világhírű attrakciója a hegység déli és keleti lejtőin – Tokaj- hegyalján – termő különleges minőségű bor, és az azt népszerűsítő borgasztronómia. „Vinum Regum, Rex Vinorum „- szőlő a mondás, amely világhírűvé emelte a térség borát. A vulkanikus kőzet, a lösz, a fekvés, a paradís klíma mind- mind kedveznek a kiváló bornak. Ehhez párosul még a borkezelés módja a pincékben, valamint az itt élők évszázadokon keresztül kialakult szaktudása és hagyománytisztelete. A borvidéken 1997- ben alakult meg a Tokaj- Hegyaljai Borút Egyesület, amely a borgasztronómia turisztikai infrastruktúra fejlesztését illetve az együttműködések végzi. A térség másik borturisztikai attrakciója a hegység nyugati oldalán fekvő hajdani – ma már feledésbe merült – borút és a mellette fekvő Göncön található Gönci hordó. Szintén e városhoz kapcsolódik a híres gönci barackpálinka, mely szintén hungarikum.

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A borút felújításával mindenképpen a szomszédos szlovákiai területekkel együttműködve komoly, igaz csak kiegészítő turisztikai attrakciót lehetne elérni. Ez a borút a Hernád folyó jobb partján haladt, felújításával a folyó menti települések új attrakcióhoz jutnának.

5.6 Fürdőturizmus

A fürdőturizmus csak helyi jelentőségű a térségben, azonban kiegészítő termékként fontos szerepe van. Legjelentősebb fürdők: Gönc, Kéked, Telkibánya és Abaújszántó. A Hernád völgyi települések közül Encs városa kapcsolódhat e települések köréhez.

5.7 Vízi- és horgászturizmus (horgásztavak, bányatavak)

Az ágazat jelentősége

A vízi- és horgászturizmus az embernek szokatlan közegen, a vízen illetve annak közvetlen közelében történik. Ezért a vizitúrázás speciális felszerelést és tudást igényel, ugyanakkor szezonális az éghajlati sajátosságok miatt. A térségben meglévő turizmus diverzifikálásának egyik legmegfelelőbb eszköze a vízi turizmus fejlesztése. Közkedveltsége miatt a vízi turizmus alkalmas arra, hogy a térségbe csábítsa a főként fiatal turistákat, így a többi idegenforgalmi ág is gyarapíthatja forgalmát.

Vízi- és horgászturizmus a térségben

A Tokaj-Eperjesi hegységet nyugatról a Hernád, délről a Tisza, keletről pedig a bele torkolló Bodrog, illetve Szlovákiában annak eredetfolyója, a Tapoly határolja. A Hernádon Hernádszurdoktól lehet vizitúrákat szervezni, ám ez a folyó gyors folyása miatt csak gyakorlottaknak ajánlott. Tokaj a Tisza és a Bodrog találkozásánál fontos vizitúra központ, melynek infrastruktúrája jól kiépített. Itt működik a Felső-Tiszai Vízitourisztikai Egyesület. A Bódva és a Rakaca sem alkalmasak kiterjedt vizitúrázásra a nem megfelelő vízhozam miatt.

A folyókon kívül az 1958 és 1963 között kialakított Rakacai-tó fejlesztendő attrakciót jelent, itt kiegészítő programként evezési lehetőségeket biztosíthatnak (többen ki is használják, igaz főleg horgászok). A tó az utóbbi időben feliszapolódott, kotrása folyamatban van. Nagyobb volumenű vizitourizmusra nem lehet számítani a térségben, azonban sokszínűbbé teheti a kínálatot.

A Hernádtól keletre jelenleg ilyen lehetőség nem áll rendelkezésre, de a „Projekt 2004” keretében kidolgozásra került a Telkibánya mellett elhelyezkedő, a Csenkő-patak vizének felduzzasztásával létrehozott víztározó rekonstrukciója és komplex vízitourisztikai felhasználása. A projekt megvalósulásával egy kb. 30 ha-os vízfelület állna rendelkezésre, korszerű, európai

színvonalú horgászati, csónakázási, kajak-kenu, illetve fürdőzési célokra. A beruházás megvalósulása esetén a keleti parton is létrejönne egy megfelelő turisztikai desztináció a vízi turizmus kategóriájában. Ez a beruházás nemcsak Telkibánya, hanem az egész kistérség, sőt Borsod-Abaúj-Zemplén megye számára is jelentősnek ígérkezik, multiplikátor hatása fellendítheti a környező területek hátrányos helyzetű gazdaságát.

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A vízi turizmusba bármely Hernád-menti település bekapcsolódhat, de ki kell emelni a közvetlenül a folyó partján fekvőket. A távolabbi területek víztározókra-alapuló fejlesztései áttételesen érintik a térséget, ezekhez inkább az átmenő forgalmon keresztül kiegészítő (szállás, vendéglátás) funkciók fejlesztésével kapcsolódhatnak. A víztározó-turizmus által teremtett munkalehetőségek a Hernád-menti települések munkaerejének is elhelyezkedési lehetőséget teremtenek. A térségben jelenleg két bányató áll hasznosítás alatt. Az 1,7 ha területű Csobádi Kavicsos-tó, amely kiváló horgászhely, fogható halak: ponty, csuka, amur, süllő, harcsa, balin, valamint a Hernádszurdoki Kavicsbánya-tó, melynek területén nyers kavics és homokbányászat folyik. A bányató későbbi rekonstrukciója kapcsán, halastó kialakítása és sporthorgászati lehetőség valósul meg.

Megoldásra váró feladatok

A kavicsbánya tavak hasznosítása, a fejlődésükbe való beavatkozás két területen a leggyakoribb; az egyik intenzív hasznosítási terület a szabadidős tevékenységek köre (üdülés, nyári strandolás, horgászat, különböző vízi sportok), a másik jelentős beavatkozó pedig a mezőgazdaság (a tó környékén folyó növénytermesztés, állattenyésztés, vízkiemelés, illetve a haltenyésztés és a ketreces halnevelés).

A leghétköznapibb, a legtöbb helyen megfigyelhető hasznosítási mód a horgászat és a strandolás. Szükséges a térségben és a szomszédos területeken meglévő vízi turisztikai lehetőségek egységes termékként való kezelése. A párhuzamos fejlesztések és a felesleges befektetések elkerülése miatt a tulajdonosok, üzemeltetők között el kell indítani a folyamatos kommunikációt, igyekezni kell olyan fejlesztésekre ösztönözni őket, amelyek komplementer-jellegűek.

A fenntartható fejlődés érdekében folyamatosan figyelemmel kell kísérni a térség vizeinek terhelhetőségét, illetve a turizmusból is fakadó környezeti terhelés nagyságát. A horgászat fejlesztését úgy kell véghezvinni, hogy a telepítendő állomány ne veszélyeztesse a vizek

természetes ökológiai egyensúlyát. A telepítendő fajok között előnyben kell részesíteni az őshonos, tájba illő fajtaikat.

A tavak életét befolyásoló másik tényező a mezőgazdaság. A kavicsbányák általában egykori mezőgazdasági területeken lettek kialakítva. A bányaműveletek akadályozhatják a növénytermesztést, de a bányatónak előnye is lehet azáltal, hogy vizet biztosít az öntözéshez, az itatáshoz és a haltenyésztéshez.

Fontos megoldandó feladat még a határon átnyúló turisztikai termékek megteremtése, ami a vízi turizmus esetében természetes igény, hiszen a vízfolyások egy része Szlovákiában ered, illetve az EU csatlakozás után a könnyebb határátkelés bármely vízi desztináció vonzáskörzetét kiterjeszti a szomszédos országra is.

5.8 Ökoturizmus

Az ágazat jelentősége

Az ökoturizmus a XX. század végének turisztikai ágazata, tulajdonképpen az ember, illetve a társadalom egyre növekvő „természet-igényével” alakult ki. Hazánkban a városi népesség növekedésével, valamint az egészséges életmód népszerűsödésével egyre növekszik e turizmusforma piaca. Ez természetesen annak is köszönhető, hogy a természetvédelemért felelős szervek eljutottak ahhoz a felfedezéshez, hogy magukat a természeti (esetleg kulturális) értékeket ne szigeteljék el a társadalomtól, hanem annak rekreációjára, kikapcsolódásra rendelkezésére bocsássák. Az ökoturizmus alkalmas arra, hogy a helyi erőforrásokra alapuló, de azokat nem kizsákmányoló, sőt esetenként gyarapító módon biztosítsa a helyi közösség megfelelő életkörülményeit, így kiválóan alkalmas hátrányos helyzetű területek fejlesztésére.

Ökoturizmus a térségben

A Tokaj – Eperjesi-hegység javarészt érintetlen természete, csendes kiserdői a legideálisabb alapot nyújtják az ökoturizmus számára. Mind a szlovák, mind a magyar oldal bővelkedik természeti értékekben és kijelölt turistaút halad végig a hegységen. Az ökoturizmus attrakciói a térségben a következők:

Érintetlen	természeti	környezet
Egész terület		
Hegyi		klíma
Egész terület		
Ritka	állat	–és növényvilág
Egész terület		
Országos	kék	túra

90 km a magyar szakaszon
Rákóczi-túra

Füzér-Sárospatak
Természetvédelmi terület

Mindkét oldalon
Tanösvény

Mindkét oldalon

A Tokaj – Eperjesi-hegység a szlovák és magyar oldalon közel 600 km hosszúságú jelzett turista útvonalak szerteágazó lehetőségeket kínálnak a kirándulásra. Legismertebb túraútvonal hazánkban az Országos Kék Túra, melynek ez a szakasza közel 90 km hosszúsággal, kb. 26óra menetidővel Boldogkőváralja-Regéc-Makkoshotyka-Vágáshuta-Bózsva-Füzér-Nagy-Milic útvonalon halad végig. A szlovák oldalon tulajdonképpen a Nagy-Milicről a hegységben Eperjesig húzódó piros útvonal. A Rákóczi-túra szinte az egész magyarországi szakaszt átfogó, öt várat érintő túraútvonal. A háromnapos túra Füzérről indul, majd Amádévár és a Regéci vár romjain keresztül a komlóskai Pusztaváron át a sárospataki Rákóczi-várba. A Rákóczi-túraútvonal szlovákiai folytatása – az ott található hasonló objektumok miatt – szintén indokolt lenne.

A természeti értékek legbiztonságosabb bemutatási lehetősége tanösvény formájában történik. A Tokaji-hegységben a közelmúltban több tanösvény is készült, illetve van kidolgozás alatt.

A magyar – szlovák határ csereháti szakasza érintetlen érintetlen természeti adottságaival, nyugalomával méltán jogosult szlogenjének („Ahol a csend még hallható”) használatára. Az alábbi összefoglalóban találjuk a térség ökoturisztikai adottságait:

Érintetlen természeti környezet	Egész terület
Vadon élő állatok	Egész terület
Gyógynövényritkaságok	Egész terület

Országos kék túra	60 km a magyar szakaszon
Használható vízbázis	Bódva, Rakacai-tó
ökofalu	Szanticska

A táj nyugalmat, békét sugároz, a szelíden hullámzó dombok, patak völgyek között kistalpak húzódnak meg. Az országhatár menti gyertyános és cseres tölgyesek, akác-ligeterdők kitűnő alkalmat nyújtanak a túrázásra. A terület rendkívül gazdag gyógynövényekben és gombafélékben. A térségben több, mint 120 madárfaj található, ennek 2/3-a itt költ, így nem véletlen, hogy a Cserehát címerállat a gólya. Országosan kiemelkedő zoológiai értéket képez az itt élő lepkefauna.

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

Az Országos Kék Túra a Hernádon átkelve Encsnél éri el a Cserehát területét, és a térségen északnyugati irányban keresztülhaladva a Rakacai-tónál hagyja el, ezen kívül számos természeti vonzóerő létezik a tájon, ami megfelelő túraútvonalat kínál.

Megoldásra váró feladatok

Tanösvények építése a térségben, melyek bemutatják a természetes élővilágot. Vadászösvény kialakítása, ezen belül vadspark létesítése, információs pontok, bemutatóhelyek kialakítása, turistaismertető készítése. Jóléti víztározó fejlesztés, a féli természetes és mesterséges erdőterületek növelése, tájvédelmi körzet kialakítása, erdei iskola kialakítása.

A magyar és szlovák túraútvonalak közötti összeköttetést természetesen a határátkelő hiánya akadályozza. Különösen siettetné az együttműködést, hogy mindkét oldalon természetvédelmi terület található. Ilyen ökoturisztikai kooperációra több európai országban is találunk példát, így például a Bajor-erdő és a Sumava területén, a német-cseh határon. A schengeni egyezmény megvalósulásával természetesen ez a probléma automatikusan meg fog oldódni.

5.9 Lovas- és vadászturizmus

Az ágazat jelentősége

A lovas – és vadászturizmus a minőségi turizmusformák közé tartozik, magas fajlagos pénzköltéssel, így megfelel annak az elképzelésnek, hogy a turisták számának jelentősebb emelése, tehát a környezeti terhelés fokozása nélkül. A turizmus ezen ága hagyományos hazai tevékenységeket elevenít fel, tehát a nemzeti identitás megteremtésének is fontos eszköze lehet. A lovaglást szakértők szerint nevelési módszerként is alkalmazni lehet, ami megfelelő programok kidolgozása mellett megnöveli a potenciális használók számát.

Lovas- és vadászturizmus a térségben

A Tokaj-Eperjesi hegység kedvező adottságokkal bír a vadgazdálkodás, a vadászat területén. Mind mennyiségbe, mind minőségben egyedülálló az itt honos nagyvadállomány, a gímszarvas, a muflon vagy a vaddisznók, de előfordul – igaz nem vadászható – farkas, hiúz és vadmacska is. Jelentős – főleg az alfölddel érintkező részeken – az apróvad állomány is, ezzel jól kombinálható a hegyvidéki és a síkvidéki vadászat. A külföldi, így szlovák vadászok fogadására szakosodott a Lenár Jagd Utazási Iroda Sátoraljaújhelyen. A vadászok elszállásolása a kastélyok (Kőkapu, László-tanya, Újhuta) mellett vadászházakban történik.

A hegység a lovaglás és a kocsikázás számára szinte ideális lehetőségeket biztosít, több helyen működnek lovastanyák a térségben (Abaújszántó, Boldogkőváralja, Vilyvitány stb.). A lovastúrák mellett kocsikázásra és fogathajtásra is nyílik lehetőség, Vilyvitányból lehet eljutni Kőkapuig, Füzérig, Füzérradványig vagy Széphalomig.

A probléma azonban itt is az, hogy a határok elválasztó szerepe erősen érvényesül, bár több cserevadászat történik a területen.

Hazánk kedvelt helye a külföldi vadászoknak, és a Cserehát adottságai nagyon megfelelnek a vadász és lovasturizmus számára. A térség elsőrangú apró és nagyvad állománya, valamint a Krasznokvajdán működő vadásztársaság mind jó alapot nyújtanak a vadászat számára. Krasznokvajdán a lovaglást kedvelők számára a sétakocsikázás is biztosítva van. A szlovák oldal lankás lejtői, apróvad állománya is biztosíték arra, hogy hosszú távon is érdemes a vadászturizmusban gondolkodni, azonban megfelelő háttér-infrastruktúra (például megfelelő minőségű szálláshelyek és szolgáltatások) kialakítására mindenképpen szükség van.

A Hernád-völgy lehetséges kapcsolódási pontjai

A programban érintett települések a lovasturizmusnak megfelelő terepet tudnak nyújtani. Azok a tájak, melyek mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmasak kitűnő terepei az idegenforgalom ilyen formájának. A hagyományos lótarás felelevenítésével a falusi jellegű települések lakói közvetlenül is bele tudnak kapcsolódni a lovasturizmusba. Az Encs székhellyel működő Abaúji Hunor, Bélusvölgyi és Fekete Sas, vagy az alsódobszai Zemplén Kapuja Vadásztársaságok bekapcsolódása a vadászturizmusba mindenképpen ajánlatos.

Megoldásra váró feladatok

A lovas- és vadászturizmus fellendítése érdekében szükséges kiépíteni az idegenforgalmi háttérintézményeket. A meglévő vadászházak szálláskínálatára alapozva kell megalapozni az új fejlesztéseket. Ügyelni kell a létesítmények kiváló minőségére, megfelelő infrastruktúrais ellátására. Ugyanakkor a védett fajok megóvása érdekében meg kell erősíteni a vadvédelmi szolgálatot. A schengeni egyezmény életbe lépése után pedig a határ túlsó oldalán lévő hatóságokkal való még szorosabb egyeztetés szükséges az állatvédelem érdekében.

Szükséges megoldást találni az erdőtulajdonosok és a vadásztársaságok közötti konfliktusokra, hiszen csak így biztosított egy virágzó vadászturizmus fenntartása.

A lovas-útvonalak kijelölése során a védett területek megóvására nagy figyelmet kell fordítani, a taposás okozta károkat az erózió által veszélyeztetett felszíneken meg kell előzni.

A lovastanyák minőségi fejlesztése elkerülhetetlen, ugyanakkor komplex turisztikai termékeket kell kialakítani, melyek között a lovasútvonalak jelenthetnek kapcsolatot.

Megfelelő marketingmunkát kell végezni a fiatalabb nemzedékek lovasturizmusba való bevonására, illetve akár politikai lobbytevékenységet is gyakorolni a lovaglás iskolai tantervbe való bevonására.

„Az ÉLŐ Hernádért”

kistérségi fejlesztési program

II. STRATÉGIAI PROGRAM

6 A Hernád folyó menti és a kapcsolódó települések turisztikai SWOT-analízise

<p>Erősségek</p> <p>Kedvező természeti adottságok Megfelelő mennyiségű szálláskapacitás Kereskedelmi szállásferőhelyek számának növekedése Állandó rendezvények, fesztiválok Épített környezeti értékek Gazdag népi hagyományok, vendégszeretet Gasztronómiai értékek, bor</p>	<p>Gyengeségek</p> <p>Elmaradott infrastruktúra Szolgáltatások alacsony színvonala Gyenge együttműködés a szervezetek között Tőke és forráshiány A környezetkultúra alacsony szintje Nyelvtudás és szakemberhiány</p>
<p>Lehetőségek</p> <p>A megközelíthetőség javítása Az idegenforgalmi infrastruktúra javítása Idegenforgalommal foglalkozó szervezetek működésének összehangolása Tőkevonás Az idegenforgalmi kapacitás decentralizációja Komplex, térségi fejlesztési tervek kidolgozása Imázsformálás, erősebb marketing A modern turisztikai ágak (hivatás, öko, kulturális turizmus előtérbe helyezése) Fokozódó érdeklődés a térség iránt</p>	<p>Veszélyek</p> <p>A rossz megközelíthetőség elriasztja a vendégekört Kedvezőtlen vélemények a megyéről A koncentrált fejlesztés miatt „egyoldalúvá” válhat az idegenforgalom Az épített környezet elhanyagolása</p>

7 A stratégia összefoglalása, a célpiramis

A stratégia kiindulópontját a Hernád-menti térség idegenforgalmi *jövőképe – víziója* – jelenti, amely rögzíti terület és a folyó pozitív jövőbeli állapotának legfontosabb jellemzőit. Ez a következő:

A helyi erőforrásokra épülő, de azokat túlzott mértékben ki nem zsákmányoló, mind a hazai mind a külföldi turisták igényeit kielégítő, diverzifikált idegenforgalom megteremtése, amely a kiemelten figyelembe vett természeti értékek mellett a társadalmi-gazdasági-kulturális értékekre is alapoz olyan módon, hogy az a helyi lakosság számára az életkörülményekben javulást hoz és új munkahelyeket teremt.

A jövőkép legfontosabb elemei a következőkben foglalhatók össze:

- A helyi erőforrások felhasználása
Az idegenforgalom fejlesztése során alapvetően arra kell törekedni, hogy a Hernád mentén található turisztikai erőforrások minél nagyobb mértékben kerüljenek felhasználásra.
- A természeti és épített környezet kizsákmányolásának elkerülése
A fejlesztések eredményeként bekövetkező látogatói létszám-emelkedés minden bizonnyal jelentős veszélyt jelent elsősorban a természeti, kisebb mértékben az épített környezetre, így kockáztatva az egyes erőforrások későbbi felhasználását. Ebből kifolyólag alapvető célnak kell tekinteni a turizmus olyan jellegű fejlesztését, amely képes minimalizálni, illetve egyes esetekben teljesen elkerülni a keletkező károkat.
- Mind a hazai, mind a külföldi turisták igényeinek kielégítése
A jövőkép kiemeli, hogy a későbbiekben a hazai és a külföldi vendégek igényeinek kielégítésére fontos odafigyelni.
- Több lábon álló idegenforgalom kialakítása
A jövőkép hangsúlyozza, hogy a siker elengedhetetlen feltétele egy diverzifikált, több lábon álló idegenforgalom megteremtése, ahol az egyes ágazatok jelentős mértékben segíteni tudják a többi fejlődését.
- A természeti turizmus, azon belül az ökoturizmus kiemelt fejlesztése, olyan fenntartható módon, amely a helyi lakosság számára is hasznos.

A jövőképre és a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításaira támaszkodva került meghatározásra a fejlesztés alapcélja, a *misszió*:

Az idegenforgalom olyan irányú és mértékű fejlesztése a Hernád mentén, amely a kívülről érkező turisták révén elősegíti a terület gazdagodását, valamint a helyi lakosság számára is kikapcsolódási-szórakozási, valamint jövedelemszerzési lehetőséget biztosít.

A fejlesztés alapcélja tehát kettős: egyrészt törekedni kell arra, hogy az idegenforgalom révén máshol megtermelt jövedelmek kerüljenek felhasználásra a Hernád mentén, mivel ez biztosítja a terület gazdagságának anyagi értelemben vett növekedését. Másrészt ugyanakkor arra is nagy figyelmet kell fordítani, hogy a megyében élők, mind lakóhelyükön, mind attól távolabb megfelelő rekreációs lehetőségeket találjanak.

A célpiramis összefoglaló

bemutatása

A helyi erőforrásokra épülő, de azokat túlzott mértékben nem támaszkodó, mind a külföldi turisták igényeit kielégítő, diverzifikált idegenforgalom megteremtése, amely a kiemelten figyelembe vett természeti értékek mellett a társadalmi-gazdasági-kulturális értékekre is alapoz olyan módon, hogy az a helyi lakosság számára az életkörülményekben javulást hoz és új munkahelyeket terem

Jövőkép

Misszió

Az idegenforgalom olyan irányú és mértékű fejlesztése a Hernád mentén, amely a kívülről érkező turisták révén elősegíti a terület gazdagodását, valamint a helyi lakosság számára is kikapcsolódási-szórakozási, valamint jövedelemszerzési lehetőséget biztosít

Stratégiai
célok

Az idegenforgalomban
napjainkban tapasztalható
szezonalitás csökkentése

A helyi lakosság rekreációs igényeinek
kielégítése

A térségen kívüli célcsoportok
vonzása

Horgász- és
vadászturizmus

Gasztronómiai- és
borturizmus

Kulturális-, és
örökségi turizmus

Falusi turizmus

Kerékpáros- vízi-
és lovas turizmus

Ökoturizmus

Fejlesztési
prioritások

Szektor-semleges területek fejlesztése

A jövőképpen és a misszióban megfogalmazottak továbbgondolásával három stratégiai cél került kijelölésre:

a., Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenés csökkentése

Az idegenforgalom lényeges sajátossága a szezonális jelleg. Ebből következően a szektor szereplőinek a turistaszezon idején kell megtermelniük az éves jövedelmet. A szezonális az idénymunka magas részarányát is valószínűsíti. Magyarországon a turizmus erős szezonális jelleget mutat. A szezon meghosszabbítása fontos célja a kormányzat által nyújtott támogatásoknak. A turistaszezon hosszának növelésével lényegesen csökkenhetnek a turizmus káros hatásai, ugyanakkor a terület gazdasága, a bevételek növelhetők.

b., A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése

Fontos cél, hogy a térség lakosságának kis területű rekreációs igényeinek a kielégítése, főképpen a városi lakosság esetében. Kiemelt cél a megyeszékhelyek lakóinak kikapcsolódási lehetőségeit növelni. Ennek keretében a rekreációs jellegű vízterületek kiépítése, növelése fontos cél. Ugyancsak kiemelten kell kezelni a kerékpáros túraútvonalakat is. A célterület fontosságát az adja, hogy egyrészt a kis időigényű, gyorsan megközelíthető célpontok és az ezekhez kapcsolódó turisztikai termékek hozzájárulnak a térség népességének közérzeti és egészségi helyzetének javulásához. Másrészt az így kiépülő infrastruktúra és programok, esetleg a nem helyi lakosok számára is elérhetőek lehetnek a továbbiakban.

c., A területen kívüli célcsoportok vonzása

Az idegenforgalom területén folytatott munka sikerességét a legtöbb esetben a térségen kívülről érkező turisták számának az emelkedésével szokták lemérni. Ennek háttérében két tényező áll. Egyrészt ezen turisták révén lehetővé válik a területen kívül megtermelt jövedelmek ide csábítása, és ennek eredményeként a térség GDP emelkedése. Másrészt a külső turisták számának az emelkedése az, amely igazán bizonyítja az idegenforgalom területén megtett lépések eredményességét, és így növeli a terület lakosságának (de különösen a turizmusban foglalkoztatottaknak) az önbizalmát.

8 A fejlesztési prioritások

A korábbiakban vázolt stratégiai célok elérése érdekében, a helyzetfeltárássra és a SWOT-elemzésre támaszkodva hét fejlesztési prioritás került kijelölésre:

8.1 I. prioritás Horgász- és vadászturizmus

A szükséglet bemutatása

A vizsgált térség idegenforgalmi adottságai lehetővé teszik, sőt egyenesen arra predesztinálják, hogy a vadász- horgászturizmusban rejlő lehetőségeket fejlődése szolgálatába állítsa, de ezeket az ökoturizmus kívánalmainak szem előtt tartásával tegye. Egyrészt világszerte, másrészt Európában mindenképpen az ezredforduló egyik fontos jelenségének tekinthető a rurális életmód, a természetközeli területek és gazdálkodási módok, a vidéki vendégszeretet iránti kereslet növekedése.

Másrészt a terület árterei bővelkednek olyan erdőségekben, amelyek vadállományuknak köszönhetően megfelelő feltételeket tudnak biztosítani egy magas színvonalú vadászati turizmus kialakítására.

Harmadrészt a Hernád melletti terület a jövőben még inkább a természetközeli nyugalmat preferáló horgászok paradicsomává válhat. De természetesen legnagyobb mértékben a Hernád folyó teremt lehetőséget ezen turisztikai ágak számára.

A vadász- horgászturizmusban fejlesztése révén jelentős többlet-erőforrások bevonására van lehetőség, abban az esetben, ha a turisták speciális igényeit tartósan szolgálni képes a fogadó terület és a helyi lakosság. Ráadásul a vadászturizmus általában a viszonylag nagy hasznot hajtó turisztikai ágak közt van számon tartva, amely a külföldi vendégek érdeklődésére is számíthat.

A prioritás potenciális célcsoportjai

A vadászturizmus szempontjából elsősorban azon magasabb jövedelmű, nyugat- és dél-európai férfiak vehetők figyelembe, akiknek az országában az urbanizáció (elsősorban a városodás) magasabb szintje következtében a vadállomány (különös tekintettel a nagyvadakra) már jelentős mértékben megfogyatkozott.

A horgászturizmus fogyasztópiacát döntő mértékben a helyi lakosság alkotja, akik közül elsősorban a fiatal- és középkorú férfiakra kell elsősorban figyelmet fordítani.

Az iskolai oktatásban résztvevők alacsony fizetőképes keresletet jelentenek, és szezonális jellegű a keresletük. Ennek ellenére el kellene ismertetni és jelentősebb támogatásban kellene részesíteni az ifjúsági turizmus ezen ágát. Elsősorban azért, mert a környezettudatos és természetvédelemre való nevelés nagyon fontos feladatait valósítják meg.

A prioritás előnyei

- a résztvevők legtöbbször fiatalok, akik hosszútávon jelenthetnek fizetőképes keresletet;
- lehetővé teszi a természeti-társadalmi táji struktúrák fenntartását;
- nem kifejezetten szezonális, meg lehet találni az őszi és a téli időszak megfelelő programjait is;
- jelentős külföldi fizetőképes keresletet lehet a térségbe vonzani;
- olyan gazdasági fejlődést indukál az adott területek számára, amely nem a természeti környezet rombolásával jár együtt;
- leromlott gazdaságú területek szerkezetváltását, fejlődését teszi lehetővé.
- a természeti környezet védelme elsődleges szempont a fenntartható fejlődés (amelybe a fenntartható turizmus is beletartozik) érdekében;
- a társadalom egyre tágabb rétege vonható be mind turistaként, mind az ökoturizmusban dolgozóként;
- a környezeti nevelés egyik alapvető eszköze.

A prioritás megvalósításához szükséges feltételek

- megfelelően, magas színvonalú szálláshelyek kialakítása, amelyek kielégítik a külföldi vendégek igényeit is;
- magas vendéglátói kultúra, az érkező vendégekhez alkalmazkodó speciális ismeretek kézségek (esetleg nyelvtudás);
- magas színvonalon nyújtott szolgáltatások.
- a Nemzeti Parkok, természetvédelmi egyesületek kooperációja;
- az ökoturisztikai fogadóbázis megfelelő színvonalú kialakítására (szálláshelyek, bemutatóhelyek, szakembergárda, látogató központok).
- horgászegyesületek, vadásztársaságok együttműködése

Monitoring mutatók

- Output indikátorok:
  - megrendezésre kerülő programok számának növekedése, szélesedése
  - a falusi- és vadászturizmusra alkalmas szálláshelyek száma
  - a kialakított új horgászhelyek száma
  - horgász- és vadászturizmus területén foglalkoztatottak száma
  - az infrastrukturális fejlesztések értéke
- Eredmény indikátorok:
  - területen való többletköltés
  - tartózkodási idő növekedése

- a turizmusban résztvevők vendégek száma
- a térségbe látogató vadászok száma
- a látogatók száma a nemzeti parkokban és a tájvédelmi körzetekben

- Hatásindikátorok:

- a térség „image”-ének javulása
- az térség GDP-jének növekedése
- az turisztikai ágazat növekedése a térség GDP-jéből
- a fogadóterület tőkenövekedése

A közreműködő szervezetek

Megyei Önkormányzat, Tourinform irodák, az érintett települési önkormányzatok, a térség vadásztársaságai és horgászegyesületei, a térség vízügyi szervei, gazdasági szervezetek, Bükk Nemzeti Park, a természetvédelmi területén tevékenykedő civil szervezetek

A prioritáson belül kijelölt intézkedések

- vadászturizmus;
- horgászturizmus.
- életmód-turizmus

8.2 II. prioritás – Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus

A szükséglet bemutatása

Napjaink idegenforgalmában a többi között két igen jelentős trend rajzolódik ki: egyrészt növekszik a szabadidő aktív, mozgással egybekötött eltöltésének az igénye, másrészt egyre nagyobb hangsúlyt kap a természetközelség. Mind a két elvárást kielégíti a kerékpáros-, vízi- és lovasturizmus, amelyek népszerűsége ennek következtében igen gyorsan növekszik.

A turizmus ezen ágazata a Hernád mentén igen jelentős adottságokkal rendelkezik. A sík és a dombvidék ideális feltételeket biztosít a kerékpározás számára, a rendelkezésre álló folyók, a folyó pedig a vízisportokat kedvelőknek teremt kikapcsolódási lehetőségeket. Harmadrészt a Hernád melléke könnyen lovagolható, szép tájakban bővelkedik vannak, amelyeket még nem rondítanak el a magánterületek kerítései, a „belépni tilos” feliratú táblák. Itt a vendég még teljesen szabadnak érezheti magát, szabadon barangolhat az érintetlennek mondott természetben.

A prioritás potenciális célcsoportjai

A nyugat-európai lakosságból a fiatalok és a középosztály családos tagjai vesznek részt elsődlegesen a kerékpáros-, vízi- és lovasturizmusban. Ebből a szempontból is Németország jelenti az elsősorú fogyasztói kört. Nagyon fontos lenne a megfelelő marketing előkészítés.

A hazai nagyvárosi fiatalok és a középosztály jelenthet egy másik célcsoportot. Nyelvi problémák ebben az esetben nincsenek, nagyobb problémát jelent, hogy az idegenforgalmi vállalkozások ezeken a területeken ma még jórészt fejletlenek, illetve a működtetésükhöz szükséges infrastruktúra (pl. kerékpárút, víziút, kikötő, lovastúra útvonalak stb.) fejletlen.

A prioritás előnyei:

- széles társadalmi réteg vonható be a turizmus ezen ágába;
- a természetközelség növeli a turista környezetvédelmi tudatát, jellemformáló hatása van.

A prioritás megvalósításához szükséges alapfeltételek:

- mindhárom ágazat jelentős tárgyi igénnyel rendelkezik;
- megfelelő fogadóbázis (kempingek, motelek, kikötők stb) és személyi háttér kialakítása;
- megfelelő színvonalú szolgáltatások kialakítása;
- együttműködés a turizmus egyéb ágazataival.

Monitorig mutatók:

- Output indikátorok:
  - a megszervezésre kerülő túrák száma,
  - a tárgyi eszközök, állomány növekedése.
- Eredmény indikátorok:
  - résztvevők száma,
  - a szezon idejének meghosszabbodása,
  - a túrák alatti többletköltség.
- Hatásindikátorok:
  - pozitív image növekedése,
  - új szervezetek, települések bekapcsolódása,

- a térség GDP-jének növekedése.

Közreműködő szervezetek:

A érintett megyei önkormányzat, az érintett települési önkormányzatok, gazdasági szervezetek, egyéb turisztikai szervezetek, Vízügyi Igazgatóság.

A prioritáson belül kijelölt intézkedések:

- kerékpáros turizmus;
- vízi turizmus;
- lovas turizmus.

8.3 III. prioritás – Kulturális-, és örökségi turizmus

A szükséglet bemutatása

Az ezredforduló idegenforgalmának egyik fontos jelensége a történelmi örökség és a kulturális emlékek korábban aktívabb felhasználása, amely különböző okokkal magyarázható. Egyrészt a városi életforma elterjedésével, a társadalom általános tudásszintjének az emelkedésével az emberek egyre fogékonyabbá és érdeklődőbbé váltak a történelmi örökség épített és szellemei emlékei iránt. Másrészt az életszínvonal és a rendelkezésre álló jövedelem emelkedésével egyre inkább nőtt az igény más népek, tájegységek kultúrájának irányába.

A Hernád vidékének történelmi múltja és az épített környezet adottságai, valamint a megszervezésre kerülő rendezvények lehetővé teszik a kulturális-, és örökségi turizmusban rejlő lehetőségek korábban hatékonyabb kihasználását.

A prioritás potenciális célcsoportjai

Az iskoláskorúak számára elsősorban a kisvárosok, kisebb mértékben a kisebb települések kulturális értékei, múzeumai, műemlékei jelentik a vonzerőt.

A kulturális rendezvények nem térségbeli látogatói döntő mértékben családokat, vagy munkahelyi csoportos látogatókat jelent. Viszonylag kicsiny fizetőképességgel jellemezhető, döntően fizetővendég, illetve egyéb kereskedelmi szálláshelyet igénybe vevő célcsoportot jelent. A kulturális és fesztivál turizmus a legsajátosabb vonzerőre, a kulturális kínálatra épít. A kulturális programok önmagukban is alkalmasak

vendégkör fogadására, azonban igen jelentős a szerepük egyéb idegenforgalmi ágazatok kiegészítő rendezvényeiként. Nagy tömegeket mozgathatnak meg a kisebb települések rendezvényei is. Ezek a rendezvények regionális vonzáskörűek döntő mértékben.

A helyi lakosság számára a kulturális rendezvények, fesztiválok (szüretibál, aratóbál, halászléfőző verseny stb.) a rekreációs kikapcsolódást jelentik. Ezeknek igen fontos életminőség-javító szerepük van a települések életében.

A prioritás előnyei:

- a résztvevők általában hosszútávon jelenthetnek fizetőképes keresletet;
- lehetővé teszi a társadalmi műemlékek, építmények struktúráinak fenntartását;
- bár elég erősen szezonális, meg lehet találni az őszi és a téli időszak megfelelő programjait is;
- olyan gazdasági fejlődést indukál az adott területek számára, amely nem az épített környezet rombolásával jár együtt;
- leromlott gazdaságú területek szerkezetváltását, fejlődését teszi lehetővé.

A prioritás megvalósításához szükséges feltételek:

- megfelelően, magas színvonalú szálláshelyek kialakítása, amelyek kielégítik a külföldi vendégek igényeit is;
- megfelelő programok, foglalkozások megszervezése, amelyek nemcsak a nyári időszakra korlátozódnak;
- magas vendéglátói kultúra, az érkező vendégekhez alkalmazkodó speciális ismeretek kézségek, nyelvtudás);
- a történelmi értékeket jelentő épületek felújítása.

Monitoring mutatók:

- Output indikátorok:
  - megrendezésre kerülő programok számának növekedése, szélesedése,
  - feltárt és felújított örökségi objektumok száma.

- Eredmény indikátorok:
  - a programokon résztvevők és az örökségi objektumokat felkeresők száma,
  - területen való többletköltés,
  - tartózkodási idő növekedése.
- Hatásindikátorok:
  - a térség „image”-ének javulása,
  - az érintett terület GDP-jének növekedése,
  - a foglalkoztatottak számának növekedése.

A közreműködő szervezetek:

Az érintett megyei önkormányzatok, regionális szervezetek, Tourinform irodák, az érintett települési önkormányzatok, a műemlékvédelemmel és rendezvényszervezéssel foglalkozó állami és magánszervezetek

A prioritáson belül kijelölt intézkedések:

- kulturális turizmus;
- örökségi turizmus.

8.4 IV. prioritás Falusi turizmus

A szükséglet bemutatása

A térség idegenforgalmi adottságai lehetővé teszik, sőt egyenesen arra predesztinálják, hogy a falusi turizmusban rejlő lehetőségeket fejlődése szolgálatába állítsa. Egyrészt világon is, de Európában mindenképpen az ezredforduló egyik fontos jelenségének tekinthető a rurális életmód, a természetközeli területek és gazdálkodási módok, a vidéki vendégszeretet iránti kereslet növekedése. Ez a folyamat hazánkban is érződik, bár feltételei, a termékek kidolgozottsága még gyerekcipőben jár. A turizmus ezen ágazata az így megjelenő igények kielégítésére törekszik, amelynek során nemcsak a hazai, hanem a külföldi vendégek is a területre csalogathatóak. Hazánkban is egyre nő a falusi turizmus iránti igény, illetve az ezen termék létrehozására való hajlandóság, amely a következő tényezőkkel magyarázható:

- a városi életforma elterjedésével, annak káros hatásainak felerősödésével megnőtt a természeti, ősi életforma, a nyugalmas falusi élet, ételek, tevékenységek iránti igény, az urbánus terekből való menekülés a pihenés egyik formájává válik, akár aktív, akár passzív formában;
- az urbánus életforma terjedésével, különösképpen Magyarországon a népi kultúra felé fordulás a globalizáció egyik ellenpontjává válik, főként a fiatalabb generációkban erősödik meg ez az igény, ehhez az igényhez sorolható a más tájak kultúrájának, az ott élők életének megismerése;
- a természetközeli, rurális életformának, a kevésbé érintett természethez való közelségének köszönhetően ez a turisztikai ágazat kapcsolódhat más turisztikai termékekhez is, gondoljunk itt az ökoturizmusra, vagy a kerékpáros-, vízi- és lovasturizmusra;

- a falusi turizmus a táj egységes látásmódját, természeti és társadalmi értékeinek egy egységben való kezelését segíti elő, az adottságok felhasználásával;

- a kínálat oldaláról, a vidéki területek gazdaságának tönkremenetele, az ipari üzemek megszűnte, a munkanélküliség megnövekedése alternatív gazdasági ágazatok felé terelte a rurális térségek lakosságát, egy ilyen lehet a falusi turizmus;

A térség bővelkedik olyan térségekben, amelyek a falusi gazdálkodás sajátos képét mutatják és egyéb kiegészítő programokkal is rendelkezik a megfelelő kínálat megteremtéséhez – ez a részt kitörölni.

A prioritás potenciális célcsoportjai

A hazai (országos) családok jelentik elsődlegesen azt a célcsoportot, akik igénybe veszik a falusi turizmus szolgáltatásait. Elsődlegesen a nagyvárosi fiatalok, és a nagyvárosi családok középosztály tagjai éltetik a falusi turizmust. Fő feladata a falusi életforma bemutatása, a természetközeli falusi életmód megismertetése.

A perspektivikusan számításba vehető külföldi célcsoportok számára hazánk jellegzetes közép-európai falusi életmód bemutatásra alkalmas. Ez a célcsoport ma még inkább csak perspektivikus, mert bár adottságaink kiválóak, falusi térségeink kevésbé felkészültek külföldiek fogadására. Legnagyobb problémát a nyelvismeret hiánya és a szükséges infrastruktúra (pl. kerékpárút-hálózat) kiépítetlensége jelenti. Perspektivikusan Németországból, Ausztriából, Hollandiából várhatunk vendégeket, ezeket az országokat az illető nyelven megfelelő propagandaanyaggal is el kell látni.

A prioritás előnyei:

- a résztvevők legtöbbször fiatalok, akik hosszútávon jelenthetnek fizetőképes keresletet;
- lehetővé teszi a természeti-társadalmi táji struktúrák fenntartását;
- nem kifejezetten szezonális, meg lehet találni az őszi és a téli időszak megfelelő programjait is;
- jelentős külföldi fizetőképes keresletet lehet a térségbe vonzani;
- olyan gazdasági fejlődést indukál az adott területek számára, amely nem a természeti környezet rombolásával jár együtt;
- leromlott gazdaságú területek szerkezetváltását, fejlődését teszi lehetővé.

A prioritás megvalósításához szükséges feltételek:

- megfelelően, magas színvonalú szálláshelyek kialakítása, amelyek kielégítik a külföldi vendégek igényeit is;
- megfelelő programok, foglalkozások megszervezése, amelyek nemcsak a nyári időszakra korlátozódnak;
- magas vendéglátói kultúra, az érkező vendégekhez alkalmazkodó speciális ismeretek kézségek (esetleg nyelvtudás);
- magas színvonalon nyújtott szolgáltatások.

Monitoring mutatók:

- Output indikátorok:
  - megrendezésre kerülő programok számának növekedése, szélesedése,
  - a falusi turizmusra alkalmas szálláshelyek száma,
  - a falusiturizmusra alkalmas szálláshelyek száma,
- Eredmény indikátorok:
  - területen való többletköltés,
  - tartózkodási idő növekedése,

- a falusi turizmusban résztvevők száma,
- Hatásindikátorok:
  - a térség „image”-ének javulása,
  - a térség GDP-jének növekedése,
  - az turisztikai ágazat növekedése a térség GDP-jéből.

A közreműködő szervezetek:

Megyei Önkormányzat, Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Tourinform irodák, falusi turizmussal már most foglalkozó magánszervezetek, falugazdászok, az érintett települési önkormányzatok

A prioritáson belül kijelölt intézkedések:

- falusi turizmus;
- tematikus turizmus

8.5 V. prioritás – Gasztronómiai- és borturizmus

A szükséglet bemutatása

A Hernád-menti térség idegenforgalmi adottságainak a korábbinál hatékonyabb kihasználásához nagymértékben hozzájárulhat a gasztronómiai- és borturizmus fejlesztése. A turizmus ezen ágazata az elmúlt évtizedekben mind világviszonylatban, mind pedig Közép-Európában jelentős mértékben megerősödött, amely mögött különböző tényezők állnak:

- bár az Internet és a számítógépek terjedése napjainkban már lehetővé teszi az elektronikus úton történő kapcsolattartást is, és az idegen tájak megismerését, de a személyes jellegű kapcsolatok kialakulásának igaz színtereinek továbbra is az adott helyszínek meglátogatása, „átélése” számít;

- emellett a világban megnövekedett az igény a sajátos táji jellegű életmód megismerésére. Ennek egyik kiemelt és igen kedvelt fajtája a gasztronómiai turizmus, amely az adott táji egység sajátos étel- és italkultúráját célozza megismertetni. Erre pedig a terület kisteleplésekkel való telítettsége és a sajátos vízparti életmód miatt nagy lehetőségeket kínál a Hernád-mente (a már ma is létező falunapok, fesztiválok, találkozók.)

Ugyancsak a szükségletet támasztja alá, a már ma is működő kiállítások és vásárok rendszere, amely a térség gazdasági potenciájának fejlesztését is segíti.

A prioritás potenciális célcsoportjai

Általánosságként elmondhatjuk, hogy a városokban hagyományosan megrendezésre kerülő kiállítások és vásárok elsősorban kisebb távolságokból vonzzák az üzletembereket, de bizonyos esetekben országos, illetve nemzetközi vonzáskörzetről is beszélhetünk.

Ugyanakkor a gasztronómiai utak, esetében a külföldiek célcsoportja illetve hazánk távolabbi területeiről érkezők jelentkeznek potenciális partnerként.

A prioritás előnyei

- a résztvevők a legtöbb esetben a magas jövedelmű társadalmi rétegek közül kerülnek ki;
- a turizmus ezen területe a többi ágánál kisebb mértékű szezonalitást mutat;
- a résztvevők - az esetleges pozitív élmények hatására - a későbbiekben is visszatérhetnek.

A prioritás megvalósításához szükséges feltételek

- megfelelő felkészültségű (nyelvtudás, szakmai tapasztalatok) kiszolgáló személyzet;
- magas színvonalon és kifogástalan módon nyújtott szolgáltatások;
- lehetőség a szabadidő kulturált eltöltésére.

Monitoring mutatók

- Output indikátorok:
  - a lebonyolításra kerülő gasztronómiai rendezvények száma
- Eredmény indikátorok:
  - a résztvevők száma a rendezvényeken
  - a tartózkodási idő meghosszabbodása
  - a rendezvények alatti többletköltés
- Hatásindikátorok:
  - a térség pozitív „image-jének kialakulása

- az terület GDP-jének növekedése
- az terület GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

A közreműködő szervezetek

Megyei Önkormányzat, Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Megyei Területi Agrárkamara, a rendezvény- és kiállítás-szervezéssel foglalkozó magánszervezetek, az érintett települési önkormányzatok, a térségben működő felsőoktatási intézmények, valamint a helyi éttermek, panziók

A prioritáson belül kijelölt intézkedések

- gasztronómiai turizmus
- borturizmus

8.6 VI. – prioritás Ökoturizmus

A szükséglet bemutatása

Hazánkban a városi népesség növekedésével, valamint az egészséges életmód népszerűbbé válásával egyre inkább növekszik az ökoturizmus iránti kereslet. Kialakulását az alábbi szükségletek tették lehetővé:

- minden gazdasági tevékenység erőforrások felhasználásán alapul, ezért a megújuló erőforrások használatát preferálja, illetve takarékoságra, a használatok során a zárt ciklusok kialakítására helyezi a hangsúlyt;
- nem ösztönöz és preferál olyan terület- és erőforrás használatot, mely a fogyasztást, s az azzal járó hulladék- és szemét fokozódó keletkezését eredményezi;
- a turizmus fejlesztése révén jelentős többlet-erőforrások bevonására van lehetőség, abban az esetben, ha a turisták speciális igényeit tartósan szolgálni képes a fogadó terület és a helyi lakosság.

Az ökoturizmus szempontjából a térség igen jelentős adottságokkal, természeti kincsekkel rendelkezik, amelyek szükségessé teszik, hogy a korábbiaknál nagyobb figyelmet fordítsanak a turizmus ezen ágazatára. Emellett ugyanakkor hangsúlyozni kell a fenntarthatóság fontosságát: igen nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a turizmus ezen ágazatának fejlesztése ne járjon a természeti környezet rombolásával.

A prioritás potenciális célcsoportjai

A nyugat-európai országból érkező 30-50 év közötti korosztály az, amely elsődlegesen érdeklődik a természeti különlegességek iránt. A Nemzeti Parkok külföldi látogatói között a német, holland, osztrák turisták száma a legjelentősebb.

A magyarországi iskolai oktatásban résztvevők alacsony fizetőképes keresletet jelentenek, és szezonális jellegű a keresletük. Ennek ellenére el kellene ismertetni és jelentősebb támogatásban kellene részesíteni az ifjúsági turizmus ezen ágát. Elsősorban azért, mert a környezettudatos és természetvédelemre való nevelés nagyon fontos feladatait valósítják meg.

Emellett az ökoturizmus (döntő mértékben a Nemzeti Parkok nyújtotta értékek) a nemzetközi hivatásturizmusban és egészségturizmusban résztvevők *kiegészítő programjává* válhat (még abban az esetben is, ha ezen vendégek a térségen kívüli színhelyeket céloznak meg). El kell azonban azt ismernünk, hogy az ország más területein lévő ökoturisztikai központok elérhetősége sokkal jobb (pl., Fertő-tó környéke), és félnapos program keretében is képesek nyújtani a lankás hegyvidék élményét.

A prioritás előnyei:

- a természeti környezet védelme elsődleges szempont a fenntartható fejlődés (amelybe a fenntartható turizmus is beletartozik) érdekében;
- a társadalom egyre tágabb rétege vonható be mind turistaként, mind az ökoturizmusban dolgozóként;
- a környezeti nevelés egyik alapvető eszköze.

A prioritás megvalósításához szükséges alapfeltételek:

- ökoturisztikai helyek felmérésére, rendezése;
- a Nemzeti Park és a természetvédelmi egyesületek kooperációja;
- az ökoturisztikai fogadóbázis megfelelő színvonalú kialakítására (szálláshelyek, bemutató-helyek, szakembergárda).

Monitorig mutatók:

- Output indikátorok:
  - ökoturizmus területén foglalkoztatottak száma
  - a létrehozott tanösvények és látogatói centrumok száma
  - az infrastrukturális fejlesztések értéke
- Eredmény indikátorok:
  - az eltervezett és megvalósított ökotúrák száma
  - a látogatók száma a nemzeti parkokban és a tájvédelmi körzetekben

- Hatásindikátorok:
  - természeti környezet változása
  - a fogadóterület tőkenövekedése

Közreműködő szervezetek:

A térség megyei önkormányzatai, az érintett települési önkormányzatok, gazdasági szervezetek, Bükk Nemzeti Park, a természetvédelem területén tevékenykedő civil szervezetek

A prioritáson belül kijelölt intézkedések:

- életmód-turizmus;
- tematikus utak (tanösvények, bemutató túraútvonalak)

8.7 VII. prioritás - Szektor-semleges területek fejlesztése

A szükséglet bemutatása

A prioritás szükségességét azzal lehet indokolni, hogy az előző hat prioritás mellett a térségi idegenforgalom fejlesztéséhez elkerülhetetlen olyan intézkedések végrehajtása is, amelyek szigorú értelemben nem kapcsolódnak a turizmus egyik ágazatához sem. Ez a fejlesztési prioritás több szempontból is eltér az előző hattól: egyrészt az itt szereplő intézkedések a fejlesztés feltételrendszerének kialakításához szükségesek, egy-egy konkrét ágazathoz nem köthetőek, így ilyen értelemben horizontális jellegűnek tekinthetők. Másrészt a prioritáson belül teljesen különböző területek fejlesztése jelenik meg (közös pontjuk, hogy szektor-semlegesek), így az intézkedések – szemben a többi prioritással – nem alkotnak koherens egészet.

Véleményünk szerint a javasolt intézkedések stratégiai jelentőségűek a térség turizmusának fejlesztése szempontjából, azok megvalósításának elmaradása megrekesztheti a fejlesztési folyamatokat.

A prioritás potenciális célcsoportjai

Mivel ez a prioritás horizontális jellegű, esetében nem lehet külön célcsoportokat elkülöníteni.

A prioritás előnyei:

- létrejön egy szakember-gárda és intézményi háttér, amely képes a kistérség és a települések idegenfogalmának szakszerű menedzselésére;
- megnő az érdeklődés térség iránt, a térség idegenforgalmi értékei országos és nemzetközi figyelmet kapnak

A prioritás megvalósításához szükséges feltételek:

- egyetértés kialakulása abban a tekintetben, mely idegenforgalmi elemek reklámozására kell különös figyelmet fordítani;
- együttműködés kialakítása az idegenforgalmi szakember-képzésben résztvevő magánszervezetek és felsőoktatási intézmények között

Monitoring mutatók:

- Output indikátorok:
  - az idegenforgalmi képzésben résztvevők száma,
  - több települést is magában foglaló turisztikai programok száma,
  - az elkészült turisztikai marketing program terjedelme,
  - az elkészült marketing-kommunikációs eszközök száma.
- Eredmény indikátorok:
  - a komplex programokon résztvevő turisták száma,
  - a marketing-kommunikációs eszközökkel elért célközönség,
  - a térségre vonatkozó pozitív információk száma az országos médiákban,
- Hatásindikátorok:
  - a térség GDP-jének növekedése.

A közreműködő szervezetek:

Megyei Önkormányzat, Magyar Turizmus Rt., Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Tourinform irodák, a jelentősebb városok önkormányzatai, kistérségi társulás, Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság, a szakember-képzésben résztvevő magánszervezetek és felsőoktatási intézmények

A prioritáson belül kijelölt intézkedések:

- *a turisztikai szakember-képzés erősítése;*
- *az idegenfogalom területén tevékenykedő szervezetek közötti együttműködés szorosabbá tétele;*
- *megfelelő marketing-kommunikációs eszközök kialakítása és a célcsoportok közötti hatékony terjesztése.*

9 A megvalósítás keretei

9.1 A program megvalósításban résztvevő szereplők

A stratégiai program végrehajtásában döntő szerepet töltenek be a Megyei Önkormányzat Idegenforgalmi Bizottsága, amelyek feladata megyék egész turizmusának a figyelemmel követése. Emellett úgy véljük ezen testületeknek igen jelentős lobbitevékenységet is kellene folytatniuk annak érdekében, hogy elérje a megyébe illetve a régióba decentralizált területfejlesztési célú pénzek minél nagyobb részének idegenforgalmi jellegű hasznosítását. Alapvető feladat ugyanakkor is, hogy megfelelő kapcsolatok alakuljanak ki a turizmus regionális szintű dekoncentrált szervezeteivel, az Észak-Magyarországi Regionális Idegenforgalmi Bizottsággal (RIB) és az Észak-Magyarországi Regionális Marketing Igazgatósággal (RMI).

Fontos lenne a polgármesterek szintjén működő *turisztikai tanács* működtetése, amely fórumot teremtene a turisztikai fejlesztések és az ahhoz kapcsolódó – elsősorban az országhatáron túlra irányuló – marketing tevékenység összehangolásának. A turisztikai tanács mellett működjön egy *turisztikai tanácsadó testület*, melyben helyet kap minden érdekelt település turisztikai szakmai képviselője, a kamarák, turisztikai egyesületek delegáltjai.

9.2 Az információáramlás és érdekérvényesítés rendszere

A stratégiai program végrehajtása szempontjából igen fontos lenne, hogy a GKM támogatásával, a térségi önkormányzatok, kormányzati szervek, kamarák és vállalkozások együttműködésével mielőbb megszülessen és működni kezdjen egy *Térségi Turisztikai Programiroda*, amely elősegítené az *információáramlást*, valamint a projektek figyelemmel követését, menedzselését és a programmal kapcsolatos monitoring tevékenységet is elvégezné. Finanszírozásába fontos lenne valamennyi érdekelt szervezetet bevonni.

A folyamatos információáramlás elősegítésére célszerű lenne egy Hernád menti Turizmus című *periodikát* vagy egy egyszerűbb *Hírlevelet* évente legalább négy alkalommal megjelentetni az együttműködő partnerek és a sajtó számára, amely a program megvalósításáról számolna be folyamatosan. A kiadványt a Megyei Önkormányzat, a Programiroda segítségével, annak az adatbázisára támaszkodva adná ki.

Az *érdekérvényesítés* érvényesült már a program kidolgozása során is, hiszen ahhoz figyelembe vettük az önkormányzatok, a kistérségi társulások, a vállalkozások és a turizmusban dolgozó szakemberek véleményét és javaslatait is, amelyeket személyes tárgyalások során ismertünk meg. Emellett úgy véljük, hogy a korábban említett turisztikai tanács az érdekérvényesítésben is fontos szerepet játszana.

9.3 A finanszírozás

A stratégiai programban foglalt elképzelések megvalósítása alapvetően három forrás révén valósulhat meg: a helyben képződött anyagi eszközökből, a hazai állami forrásokból és a külföldi forrásokból

9.3.1 Helyi források

A térség önkormányzatai – térség elmaradott jellegével szoros összefüggésben - döntő mértékben szegények, önerőből a komolyabb fejlesztésekre képtelenek, sőt az esetek többségében a külső forrásbevonáshoz elengedhetetlen saját rész biztosítását sem tudják vállalni, e nélkül viszont nem lehet részt venni a pályázatokon. A gondon valamelyest segíthet, ha a jövőben a fejlesztésekre fennmaradt pénzek felhasználásánál mindig elsőbbséget adnak a pályázatokon való részvételnek, mert ezáltal pénzüket megsokszorozhatják.

A másik út, ha a saját rész fedezésére megkísérelnek vissza nem térítendő támogatásokat megszerezni, illetve ezt a lehetőséget a különböző alapoknál kilobbizni. További segítséget jelenthet a kistérségi együttműködés, amikor egy átmeneti gondokkal küszködő önkormányzatot átmenetileg a társtelepülések segítenek ki.

A magánszektor beruházásaihoz is általában gond a saját források elégtelensége. A hitelek igénybevétele mellett közös vállalkozások szervezése jelenthet erre megoldást. Az elsőnek – az utóbbi időben bekövetkezett mérséklődés ellenére – a kamatok még mindig magas volta képezi a fő akadályát. Ezen a különböző kedvezményes hitelakciók igénybevétele, a kormány közép- és kisvállalkozási programja, a Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, illetve az ahhoz kapcsolódó ösztönzési rendszer életbe lépése segíthet majd, illetve bővülő lehetőséget jelentenek az EU programokhoz kapcsolódó és más regionális pályázatok is.

9.3.2 Állami források

A szűkösen rendelkezésre álló saját források kiegészítése érdekében tehát a térségben mind az önkormányzatoknak, mind a magánvállalkozásoknak fontos folyamatosan figyelemmel követniük a pályázati és egyéb forrásbevonási lehetőségeket. Ez egyrészt a kamarák kiemelt feladata, másrészt közvetlenül is lehet információt szerezni róluk az illetékes minisztériumok közlönyeiből, emellett az Interneten is egyre inkább hozzáférhetők a forrásokkal kapcsolatos információk

A jelenleg rendelkezésre álló hazai külső források a következőképpen csoportosíthatók:

Állami támogatások, pl.

- a Turisztikai Célelőirányzat,
- a Gazdaságfejlesztési Célelőirányzat,
- a Vidékfejlesztési Célelőirányzat,
- Vízügyi Célelőirányzat,
- a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat,
- a Munkaerőpiaci Alap,

- a Megyei Területfejlesztési Tanács illetékességébe tartozó pénzeszközök (Területfejlesztési Célelőirányzat megyei kerete, Területi Kiegyenlítést Szolgáló Fejlesztési Célú Támogatás, Céljellegű Decentralizált Támogatás)
- Területfejlesztési Célelőirányzat központi kerete
- az Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács illetékességébe tartozó források.

Befektetések és vállalkozások egyéb állami ösztönzése, pl.

- ITDH – Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Kht.,
- Magyar Fejlesztési Bank,
- Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány,

9.3.3 Nemzetközi források

A legfontosabb külső forrást már ma is az Európai Unió támogatási alapjai jelentik. Jelenleg már a Nemzeti Fejlesztési Tervhez kapcsolva lehet forrásokat szerezni, a Regionális operatív Program részeként. A program megvalósításához és a térség infrastrukturális problémáinak enyhítéséhez leginkább ezeknek a forrásoknak a megszerzésére célszerű törekedni. Ezek mellett a megye többi területe számára már a csatlakozás előtt is egyre inkább mód nyílik az Európai Unió egyéb alapjaiból támogatások megszerzésére (pl. Lien, Kaleidoscope, Socrates stb.).

A támogatások mellett nemzetközi hitelek is elérhetők, ilyen pl. az EBB "Pénzügyi szektor globális kölcsön" vagy az EBRD finanszírozású Mezőgazdasági Átalakulási Program.

9.3.4 Ellenőrzési (monitoring) rendszer

A program végrehajtását folyamatosan nyomon kell követni és az esetleges eltérésekről vagy gondokról a visszacsatolást meg kell szervezni. Ez utóbbit célszerű úgy kialakítani, hogy a jelzések alulról felfelé áramoljanak, és így a szükséges intézkedések mindig a lehető legalacsonyabb szinten szülessenek meg. Az ellenőrzés hatékony levégzése érdekében szükségesnek tartjuk egy külön Monitoring Bizottság felállítását is, amely nyomon követi a stratégiai program keretében definiált mutatók alakulását.

A monitoring során ugyanakkor alapvető problémát jelent, hogy az említett indikátorok (mutatók) igen jelentős része nem tartozik a jelenlegi KSH-adatgyűjtés körébe. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy ezek esetében minél hamarabb kerüljön sor a jelenlegi állapot feltárására annak érdekében, hogy a későbbiekben jól lehetni lehessen a program eredményeként bekövetkező változásokat. Ennek során igen fontosnak tartjuk a programban felsorolt közreműködő szervezetek közötti együttműködést.

„Az ÉLŐ Hernádért”

kistérségi fejlesztési program

III. OPERATÍV PROGRAM

10 A stratégia összefoglalása, a célpiramis

A stratégia kiindulópontját a Hernád-mente idegenforgalmi *jövőképe* – *víziója* – jelenti, amely rögzíti terület és a folyó pozitív jövőbeli állapotának legfontosabb jellemzőit. Ez a következő:

A helyi erőforrásokra épülő, de azokat túlzott mértékben ki nem zsákmányoló, mind a hazai mind a külföldi turisták igényeit kielégítő, diverzifikált idegenforgalom megteremtése, amely a kiemelten figyelembe vett természeti értékek mellett a társadalmi-gazdasági-kulturális értékekre is alapoz olyan módon, hogy az a helyi lakosság számára az életkörülményekben javulást hoz és új munkahelyeket teremt.

A jövőkép legfontosabb elemei a következőkben foglalhatók össze:

- A helyi erőforrások felhasználása

Az idegenforgalom fejlesztése során alapvetően arra kell törekedni, hogy a Hernád mentén található turisztikai erőforrások minél nagyobb mértékben kerüljenek felhasználásra.

- A természeti és épített környezet kizsákmányolásának elkerülése

A fejlesztések eredményeként bekövetkező látogatói létszám-emelkedés minden bizonnyal jelentős veszélyt jelent elsősorban a természeti, kisebb mértékben az épített környezetre, így kockáztatva az egyes erőforrások későbbi felhasználását. Ebből kifolyólag alapvető célnak kell tekinteni a turizmus olyan jellegű fejlesztését, amely képes minimalizálni, illetve egyes esetekben teljesen elkerülni a keletkező károkat.

- Mind a hazai, mind a külföldi turisták igényeinek kielégítése

A jövőkép kiemeli, hogy a későbbiekben a hazai és a külföldi vendégek igényeinek kielégítésére fontos odafigyelni.

- Több lábon álló idegenforgalom kialakítása

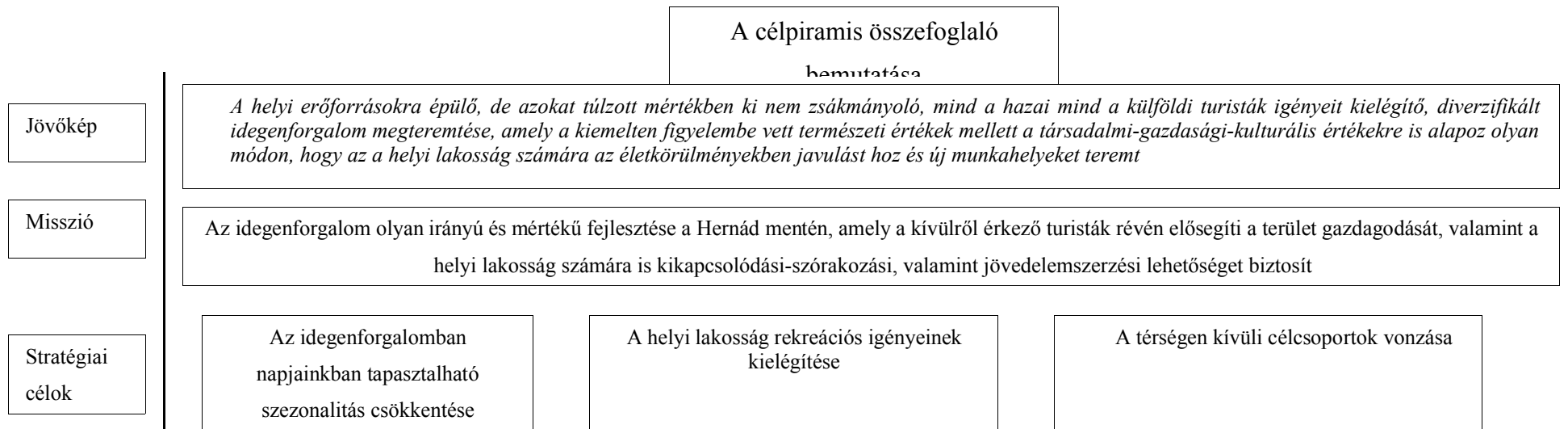
A jövőkép hangsúlyozza, hogy a siker elengedhetetlen feltétele egy diverzifikált, több lábon álló idegenforgalom megteremtése, ahol az egyes ágazatok jelentős mértékben segíteni tudják a többi fejlődését.

- *A természeti turizmus, azon belül az ökoturizmus kiemelt fejlesztése, olyan fenntartható módon, amely a helyi lakosság számára is hasznos.*

A jövőképre és a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításaira támaszkodva került meghatározásra a fejlesztés alapcélja, a *misszió*:

Az idegenforgalom olyan irányú és mértékű fejlesztése a Hernád mentén, amely a kívülről érkező turisták révén elősegíti a terület gazdagodását, valamint a helyi lakosság számára is kikapcsolódási-szórakozási, valamint jövedelemszerzési lehetőséget biztosít.

A fejlesztés alapcélja tehát kettős: egyrészt törekedni kell arra, hogy az idegenforgalom révén máshol megtermelt jövedelmek kerüljenek felhasználásra a Hernád mentén, mivel ez biztosítja a terület gazdagságának anyagi értelemben vett növekedését. Másrészt ugyanakkor arra is nagy figyelmet kell fordítani, hogy a megyében élők, mind lakóhelyükön, mind attól távolabb megfelelő rekreációs lehetőségeket találjanak.

Fejlesztési
prioritások
intézkedések

Horgász- és

vadászturizmus

- vadászturizmus;
- horgászturizmus.
- életmód-turizmus

Gasztronómiai- és

borturizmus

- gasztronómiai
turizmus
- borturizmus

Kulturális-, és

örökségi turizmus

- kulturális turizmus;
- örökségi turizmus

Falusi turizmus

- falusi turizmus;
- tematikus turizmus

Kerékpáros- vízi-

és lovas turizmus

- kerékpáros turizmus;
- vízi turizmus;
- lovas turizmus.

Ökoturizmus

- életmód-turizmus;
- tematikus utak
(tanösvények,
bemutató
túraútvonalak)

Szektor-semleges területek fejlesztése

- a turisztikai szakember-képzés erősítése;
- az idegenfoglalom területén tevékenykedő szervezetek közötti együttműködés szorosabbá tétele;
- megfelelő marketing-kommunikációs eszközök kialakítása és a célcsoportok közötti hatékony terjesztése.

11 Az intézkedések bemutatása

11.1 I. prioritás Vadász- és Horgászturizmus

A Hernád-mente idegenforgalmi adottságai lehetővé teszik, sőt egyenesen arra predesztinálják, hogy a **vadász- horgászturizmusban** rejlő lehetőségeket fejlődése szolgálatába állítsa, de ezeket az ökoturizmus kívánalmainak szem előtt tartásával tegye. Egyrészt világszerte, másrészt Európában mindenképpen az ezredforduló egyik fontos jelenségének tekinthető a rurális életmód, a természetközeli területek és gazdálkodási módok, a vidéki vendégszeretet iránti kereslet növekedése.

Másrészt a terület árterei bővelkednek olyan erdőségekben, amelyek vadállományuknak köszönhetően megfelelő feltételeket tudnak biztosítani egy magas színvonalú vadászati turizmus kialakítására.

Harmadrészt a Hernád mellett területén több olyan kisebb-nagyobb folyóvíz csatorna és állóvíz található, amely már ma is, de a jövőben még inkább a természetközeli nyugalmat preferáló horgászok paradicsomává válhat.

A vadász- horgászturizmusban fejlesztése révén jelentős többlet-erőforrások bevonására van lehetőség, abban az esetben, ha a turisták speciális igényeit tartósan szolgálni képes a fogadó terület és a helyi lakosság. Ráadásul a vadászturizmus általában a viszonylag nagy hasznot hajtó turisztikai ágak közt van számon tartva, amely a külföldi vendégek érdeklődésére is számíthat.

A vadászturizmus szempontjából elsősorban azon magasabb jövedelmű, nyugat- és dél-európai férfiak vehetők figyelembe, akiknek az országában az urbanizáció (elsősorban a városodás) magasabb szintje következtében a vadállomány (különös tekintettel a nagyvadakra) már jelentős mértékben megfogyatkozott.

A horgászturizmus fogyasztópiacát döntő mértékben a helyi lakosság alkotja, akik közül elsősorban a fiatal- és középkorú férfiakra kell elsősorban figyelmet fordítani.

Az iskolai oktatásban résztvevők alacsony fizetőképes keresletet jelentenek, és szezonális jellegű a keresletük. Ennek ellenére el kellene ismertetni és jelentősebb támogatásban kellene részesíteni az ifjúsági turizmus ezen ágát. Elsősorban azért, mert a környezettudatos és természetvédelemre való nevelés nagyon fontos feladatait valósítják meg.

I. Prioritás:	Vadász- és horgászturizmus
I/1. Intézkedés:	Vadászturizmus
Célja:	<i>Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése” és „A területen kívüli célcsoportok vonzása”</i>
Indoklás:	<i>Az urbanizáció (és különösen a városodás) Nyugat- és Dél-Európában tapasztalható magas szintje jelentős mértékben csökkentette az ottani országokban a vadállományt (ez különösen igaz a nagyvadakra). Ennek következtében ezen országok magas jövedelemmel rendelkező vadászai növekvő érdeklődést mutatnak a közép-európai vadászati lehetőségek iránt, amely azonban kettős kihívást is jelent a térség számára. Egyrészt ki kell alakítani egy olyan vadállományt, amely vonzó lehet ezen célcsoportok számára, másrészt meg kell akadályozni az illegális vadászat térhódítását.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedés keretében az alábbi beavatkozások szükségesek: <ul style="list-style-type: none"> - az érintett területek vadállománya biztonságának növelése - magas színvonalú szálláshelyek kialakítása - megfelelő leshelyek létesítése
A megvalósítás helye:	döntő mértékben a hullámtér és az ártér határzónájának erdőségei
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok, a megfelelő szálláshellyel rendelkező lakosság/vállalkozók, az érintett területek vadásztársaságai
Az intézkedés kedvezményezettjei:	az érintett önkormányzatok, a helyi lakosság, az érintett területek vadásztársaságai
Monitoring mutatók (indikátorok):	
indikátorok:	- a vadászok számára kialakított szálláshelyek számának növekedése - a leshelyek számának emelkedése
Eredmény indikátorok:	- a térségbe látogató vadászok számának növekedése - a szezonális csökkenése
Hatásindikátorok:	- a térség GDP-jének növekedése - a turizmus arányának növekedése a területGDP-jéből

I. Prioritás:	Vadász- és horgászturizmus
I/2. Intézkedés:	Horgászturizmus
Célja:	Az intézkedés „A területen belüli célcsoportok vonzása” stratégiai célhoz kapcsolódik.
Indoklás:	<i>A terület meglévő adottságai (természetes és mesterségek vízfolyások és állóvizek) révén igen jó lehetőségekkel rendelkezik a horgászturizmus szempontjából. Ez azért is igen jelentős, mivel napjainkban egyre inkább növekszik a szabadidő természetközeli és nyugodt körülmények között történő eltöltésének az igénye, amelyet a horgászturizmus magas szintre történő fejlesztésével jól ki lehet elégíteni.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek: <ul style="list-style-type: none"> - új horgászhelyek kialakítása; - tervszerű haltelepítés; - lépések a természetes vizek ökológiai állapotának megőrzésére; - halászati turisztikai programok kialakítása
A megvalósítás helye:	a Hernád és a betorkolló természetes vízfolyások, csatornák és állóvizek
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok, a térségben működő horgászegyesületek, ÉVIZIG, a vízfelületeket kezelő gazdasági társaságok
Az intézkedés kedvezményezettjei:	az érintett önkormányzatok, a horgászegyesületek tagjai
Monitoring mutatók (indikátorok):	
Output indikátorok:	- az újonnan kialakított horgászhelyek száma - a vizekbe telepített halmennyiség
Eredmény indikátorok:	- a kiadott horgászengedélyek száma - a horgászegyesületek létszáma
Hatásindikátorok:	- a turizmus arányának növekedése a térség GDP-jéből - a természetes vizek ökológiai rendszerének fennmaradása

11.2 II. prioritás – Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus

Napjaink idegenforgalmában a többi között két igen jelentős trend rajzolódik ki: egyrészt növekszik a szabadidő aktív, mozgással egybekötött eltöltésének az igénye, másrészt egyre nagyobb hangsúlyt kap a természetközelség. Mind a két elvárást kielégíti a kerékpáros-, vízi- és lovasturizmus, amelyek népszerűsége ennek következtében igen gyorsan növekszik.

A turizmus ezen ágazata a Hernád mentén igen jelentős adottságokkal rendelkezik. A sík és a dombvidék ideális feltételeket biztosít a kerékpározás számára, a rendelkezésre álló folyók, a folyó pedig a vízisportokat kedvelőknek teremt kikapcsolódási lehetőségeket. Harmadrészt a Hernád melléke könnyen lovagolható, szép tájakban bővelkedik vannak, amelyeket még nem rondítanak el a magánterületek kerítései, a „belépni tilos” feliratú táblák. Itt a vendég még teljesen szabadnak érezheti magát, szabadon barangolhat az érintetlennek mondott természetben.

A nyugat-európai lakosságból a fiatalok és a középosztály családtagjai vesznek részt elsődlegesen a kerékpáros-, vízi- és lovasturizmusban. Ebből a szempontból is Németország jelenti az elsőszámú fogyasztói kört. Nagyon fontos lenne a megfelelő marketing előkészítés.

A hazai nagyvárosi fiatalok és a középosztály jelenthet egy másik célcsoportot. Nyelvi problémák ebben az esetben nincsenek, nagyobb problémát jelent, hogy az idegenforgalmi vállalkozások ezeken a területeken ma még jórészt fejletlenek, illetve a működtetésükhöz szükséges infrastruktúra (pl. kerékpárút, víziút, kikötő, lovastúra útvonalak stb.) fejletlen.

II. Prioritás:	Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus
II/1. Intézkedés:	Kerékpáros turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, „A helyi lakosság igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik
Indoklás:	<p><i>A modern társadalom egészség és tiszta környezet iránti igényének egyik megvalósulási lehetősége a kerékpáros turizmus, amely egyrészt környezetbarát közlekedési mód, másrészt egyben turisztikai vonzerő is. Növekvő kereslete folytán alkalmas a rövid nyári szezon meghosszabbítására, illetve csúcsidejében a turisták utazási élményének gazdagítására.</i></p> <p><i>A Hernád menti térség e területen a síkvidék, a csendes kis forgalmú utak révén kedvező adottságokkal bír, mely nem csak a hazai, hanem a külföldi turisták számára is vonzó lehet. A kerékpáros turizmus nagyobb mértékű fejlesztéséhez ugyanakkor még hiányoznak a feltételek: a kerékpározásra jelenleg használt közutak veszélyesek, egy részük életveszélyes, valamint csak korlátozottan létezik az utak melletti szolgáltatási hálózat.</i></p>
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek:</p> <p>(1) tárgyi feltételek kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; - kerékpárutak kialakítása; <p>(2) ismeretterjesztő programok kialakítása, szolgáltatások megjelenése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kerékpártúrák szervezése;
A megvalósítás helye:	Minden olyan település, amely valamilyen attrakcióval rendelkezik, és már van megfelelő fogadóbázis, vagy az könnyen kialakítható
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok, Állami Közútkezelő Kht érintett rész-szervezetei
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a túrázók ellátását biztosító vállalkozások, az érintett önkormányzatok

Monitoring mutatók	
(indikátorok):	- szálláshelyek száma
Output indikátorok:	- megépült kerékpárutak hossza - szervezett kerékpártúrák száma
Eredmény indikátorok:	- a kerékpár túrákon résztvevők száma - a térség GDP-jének növekedése - a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
Hatásindikátorok:	

II. Prioritás:	Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus
II/2. Intézkedés:	Vízi turizmus
Célja:	Az intézkedés „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik
Indoklás:	<i>A természeti környezet megismerése a modern turizmus igen kedvelt formája lett. Ennek egyik megnyilvánulása a vízi turizmus, melynek meghonosítására a térségben döntő mértékben a Hernád, illetve a kisebb folyók és a csatornák nyújtanak lehetőséget. A kiszolgáló kapacitás összességében nem elegendő még, ezért a térségben mindenképpen szükséges a vízi turizmus fejlesztése.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek: (1) infrastruktúra kialakítása: - hajóházak, hajók; - kempingek, szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; (2) vízi túrák szervezése
A megvalósítás helye:	a vízi turizmusba bekapcsolódó önkormányzatok területe
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok, a szálláshely-biztosítással és hajókölcsönzéssel foglalkozó vállalkozók, a ÉVIZIG
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a túrázók ellátását biztosító vállalkozások, az érintett önkormányzatok
Monitoring mutatók (indikátorok):	
Output indikátorok:	- kialakított szálláshelyek, kempingek száma - hajóállomány növekedése - a megszervezett vízi túrák száma
Eredmény indikátorok:	- a túrákon részt vett turisták száma - a térségi GDP-jének növekedése - a térségi GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
Hatásindikátorok:	

II. Prioritás:	Kerékpáros-, vízi- és lovas turizmus
II/3. Intézkedés:	Lovas turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik
Indoklás:	<i>Magyarország gazdag lovas hagyományai, a sokfelé már kiépült lovas bázisok, a meglévő lóállomány, a képzett szakemberek, valamint a kitűnő környezeti feltételek alapos lehetőséget kínálnak a megyében a lovas turizmus fejlesztésére. A turizmus ezen ágazatában a Hernád menti térség egyes kisebb tájegységei igen eltérő helyzetben vannak, de elmondható, hogy a kevés sík vidék jó természeti feltételeket biztosít a gondtalan lovagláshoz. Alapvető hiányosságként jelentkezik ugyanakkor, hogy a jelenleg működő lovas központok eltérő színvonalúak és egymástól elszigetelten működnek.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek: (1) tárgyi feltételek kialakítása: - szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; - lovas túra útvonalak kialakítása; - oktatóbázis kialakítása; (2) programok kialakítása, szolgáltatások megjelenése: - hobbylovaglás; - fogatolás; - díjlovaglás; - military;
A megvalósítás helye:	a térség minden olyan területe, amely alkalmas a lovas turizmus valamely ágazatának művelésére
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok, a lovaglással foglalkozó vállalkozók
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a túrázók ellátását biztosító vállalkozások, az érintett önkormányzatok, a lovagláshoz szükséges felszerelést gyártó vállalkozók

Monitoring mutatók	
(indikátorok):	- a kialakított szálláshelyek száma
Output indikátorok:	- szervezett lovas túrák száma - a lovas versenyekre alkalmas pályák száma
Eredmény indikátorok:	- a túrákon és versenyeken résztvevők száma
Hatásindikátorok:	- a térség GDP-jének növekedése - a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése - a lóállomány növekedése

11.3 III. prioritás - Kulturális-és örökségi turizmus

Az ezredforduló idegenforgalmának egyik fontos jelensége a történelmi örökség és a kulturális emlékek korábbinál aktívabb felhasználása, amely különböző okokkal magyarázható. Egyrészt a városi életforma elterjedésével, a társadalom általános tudásszintjének az emelkedésével az emberek egyre fogékonyabbá és érdeklődőbbé váltak a történelmi örökség épített és szellemei emlékei iránt. Másrészt az életszínvonal és a rendelkezésre álló jövedelem emelkedésével egyre inkább nőtt az igény más népek, tájegységek kultúrájának irányába.

A Hernád vidékének történelmi múltja és az épített környezet adottságai, valamint a megszervezésre kerülő rendezvények lehetővé teszik a kulturális-, és örökségi turizmusban rejlő lehetőségek korábbinál hatékonyabb kihasználását.

III. Prioritás:	Kulturális és örökségi turizmus
III/1. Intézkedés:	Kulturális turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	<i>A térség adottságai (történeti-kulturális emlékek) folytán jó lehetőségeket nyújt a fenntartható turizmus megteremtéséhez. Ezen belül a Encs adottságai emelhetőek ki: egyrészt a meglévő kulturális intézmények és a már ismert rendezvények jelentős része hozzá kapcsolódik, másrészt a történeti múlt is elsősorban szintén ide kötődik. Emellett ugyanakkor azt is ki kell hangsúlyozni, hogy, a térség többi településén is jelentős, a közérdeklődésre is számoltartó értékek találhatóak.</i>
Az intézkedés tartalma:	A kulturális emlékhelyek, intézmények, rendezvények fejlesztése, új rendezvények kialakítása, ismertségük növelése: (1) tárgyi feltételek javítása: - új bemutatóhelyek kialakítása a vidéki településeken; - szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; - oktatóhelyek kialakítása; (2) programok megszervezése: - interaktív programok; - új rendezvények létrehozása; (3) korábbi rendezvények támogatása: - ismertség további javítása; - rendezvények szolgáltatásai szintjének emelése;
A megvalósítás helye:	a térség minden olyan települése, amely kulturális rendezvénynek helyszínül szolgál
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok és az ilyen feladatokkal megbízott intézményeik, a rendezvényszervezéssel foglalkozó vállalkozók, a térségben működő kulturális-képzőművészeti civil szervezetek
Az intézkedés kedvezményezettjei:	az érintett önkormányzatok, a megfelelő minőségű ellátást biztosító szálláshelyek, a helyi lakosság

<p>Monitoring mutatók (indikátorok): Output indikátorok: Eredmény indikátorok: Hatásindikátorok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a támogatás eredményeként létrehozott kiállítások, látogató centrumok, megszervezett kiállítások száma - a rendezvényeken résztvevő látogatók száma - a kulturális intézmények helyzetének stabilizálódása - a térség GDP-jének emelkedése - a térség GDP-jéből a turizmus arányának növekedése
--	---

III. Prioritás:	Kulturális és örökségi turizmus
III/2. Intézkedés:	Örökségi turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	<i>Az örökségi turizmus a turisztikai fejlesztések új iránya, felhasználja nemcsak egy terület épített környezetét, de a szellemi kultúra, a hagyományok által alkotott örökségét is. Ez mindenképpen új programok fejlesztését, kialakítását igényli.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek: <ul style="list-style-type: none"> - az építészeti és kulturális örökség számbavétele, leltárba foglalása; - a turizmusban felhasználható épületek az eredeti állapothoz nagymértékben hasonló felújítása; - kulturális hagyományokat feltámasztó rendezvények megszervezése;
A megvalósítás helye:	a térség minden olyan települése, amely rendelkezik az építészeti örökség emlékeivel, illetve a múltban gyökerező kulturális emlékekkel
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok és kulturális rendezvényekkel foglalkozó intézményeik, az építészeti örökséget jelentő épületek jelenlegi tulajdonosai, a különböző hagyományőrző civil szervezetek
Az intézkedés kedvezményezettjei:	az érintett önkormányzatok, a helyi lakosság

Monitoring mutatók	
(indikátorok):	- a felújított épületek száma
Output indikátorok:	- a megrendezett kulturális események száma
Eredmény indikátorok:	- a rendezvényeket és a felújított épületeket meglátogató turisták száma
Hatásindikátorok:	- a térség GDP-jének emelkedése - a térség GDP-jéből a turizmus arányának növekedése - az építészeti emlékek általános állapota - a lakosság településhez/megyéhez kötődésének a mértéke

11.4 IV. prioritás: Falusi turizmus

A Hernádmente idegenforgalmi adottságai lehetővé teszik, sőt egyenesen arra predesztinálják, hogy a falusi turizmusban rejlő lehetőségeket fejlődése szolgálatába állítsa. Egyrészt a világon is, de Európában mindenképpen az ezredforduló egyik fontos jelenségének tekinthető a rurális életmód, a természetközeli területek és gazdálkodási módok, a vidéki vendégszeretet iránti kereslet növekedése. Ez a folyamat hazánkban is érződik, bár feltételei, a termékek kidolgozottsága még gyerekcipőben jár. A turizmus ezen ágazata az így megjelenő igények kielégítésére törekszik, amelynek során nemcsak a hazai, hanem a külföldi vendégek is a területre csalogathatóak.

IV. Prioritás:	Falusi turizmus
IV/1. Intézkedés:	A falusi turizmus infrastruktúrájának, szervezetének megeremtése
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	A természeti környezet és a vidéki életmód és kultúráj megismerése a modern turizmus igen kedvelt formája. Ennek egyik megnyilvánulása a falusi turizmus, melynek megerősítésére a térségben kisebb települések nyújtanak lehetőséget. A kiszolgáló kapacitás igen kicsi még, ezért a megyében mindenképpen szükséges a falusi turizmus kapacitásának és a hozzá kapcsolódó programoknak a fejlesztése.
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek: (1) infrastruktúra fejlesztése: - szállás és vendéglátóhelyek kialakítása, színvonalának emelése; - közösségi infrastruktúra bővítése; - szabadidő eltöltését biztosító helyszínek kiépítése; (2) programok szervezése: - falusi életmód bemutatását segítő interaktív programok szervezése - helyi rendezvények időtartalmának növelése; - falusi életmód természetes ciklikusságának bemutatása;
A megvalósítás helye:	A térség azon, főleg alacsonyabb lakosságszámú települései, amelyek képesek biztosítani a megfelelő feltételeket
Közreműködő szervezetek:	az érintett önkormányzatok, a megfelelő szálláshellyel rendelkező lakosság/vállalkozók , kistérségi és helyi turisztikai egyesületek
Az intézkedés kedvezményezettjei:	az érintett önkormányzatok, a helyi lakosság

Monitoring mutatók (indikátorok):	
Output indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - szálláshelyek száma - programok száma
Eredmény indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a szálláshelyeket igénybe vevők száma
Hatásindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a térség GDP-jének növekedése - a turizmus arányának növekedése a térség GDP-jéből - a térség községeiben élő lakosság jövedelmi színvonalának emelkedése

IV. Prioritás:	Falusi turizmus
IV./2. Intézkedés:	Tematikus turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	A modern társadalomban egyre inkább felértékelődött az egészséges környezet, életmód szerepe, az élmények iránti vágy, az ismeretszerzés és a testmozgás igénye. Ennek egyik fontos terepe lehet, a különböző témák (gazdálkodási mód, természetű növények, természetes élőhelyek stb.) szerint szerveződő utak rendszere. A Hernád mentén található érintetlen, vagy természetközeli részeivel, hagyományos gazdálkodási formáival a turizmus ezen ágában kínálatot nyújthat az új kihívásoknak.
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A tematikus-turizmushoz szükséges tárgyi eszközök kialakítása: <ul style="list-style-type: none"> - meglévő eszközök fejlesztése; információs kiadványok, táblák számának növelése - megfelelő szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; - foglalkoztatóházak megteremtése; 2. Tematikus utak tervezése: <ul style="list-style-type: none"> - hagyományos termékek gyártásának, biogazdálkodás hagyományainak feltárása -a terület feltérképezése, az attrakciók témák szerinti felfűzése; 3. Tematikus utak szervezése
A megvalósítás helye:	Nemzeti Park, valamint a térségben található Tájvédelmi Körzet és Természetvédelmi Terület látogatható részei és a közelben található települések
Közreműködő szervezetek:	Nemzeti Park, az érintett önkormányzatok, vállalkozások,
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a hagyományos gazdálkodást folytató helyi lakosság, a programokat szervező vállalkozók,

Monitoring**mutatók****(indikátorok):**

Output indikátorok:

- tervezett utak számának növekedése
- szervezett programok száma, hossza

Eredmény

indikátorok:

- a tematikus-turizmusban résztvevő turisták száma

Hatásindikátorok:

- a térség GDP-jének növekedése
- természeti környezet stabilizálódása
- a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

11.5 V. prioritás Gasztronómiai- és borturizmus

A Hernád-menti térség idegenforgalmi adottságainak a korábbinál hatékonyabb kihasználásához nagymértékben hozzájárulhat a gasztronómiai- és borturizmus fejlesztése. A turizmus ezen ágazata az elmúlt évtizedekben mind világviszonylatban, mind pedig Közép-Európában jelentős mértékben megerősödött, amely mögött különböző tényezők állnak:

- bár az Internet és a számítógépek terjedése napjainkban már lehetővé teszi az elektronikus úton történő kapcsolattartást is, és az idegen tájak megismerését, de a személyes jellegű kapcsolatok kialakulásának igaz színtereinek továbbra is az adott helyszínek meglátogatása, „átélése” számít;

- emellett a világban megnövekedett az igény a sajátos táji jellegű életmód megismerésére. Ennek egyik kiemelt és igen kedvelt fajtája a gasztronómiai turizmus, amely az adott táji egység sajátos étel- és italkultúráját célozza megismertetni. Erre pedig a terület kistelepülésekkel való telítettsége és a sajátos vízparti életmód miatt nagy lehetőségeket kínál a Hernád-mente (a már ma is létező falunapok, fesztiválok, találkozók.)

Ugyancsak a szükségletet támasztja alá, a már ma is működő kiállítások és vásárok rendszere, amely a térség gazdasági potenciájának fejlesztését is segíti.

Általánosságként elmondhatjuk, hogy a városokban hagyományosan megrendezésre kerülő kiállítások és vásárok elsősorban kisebb távolságokból vonzzák az üzletembereket, de bizonyos esetekben országos, illetve nemzetközi vonzáskörzetről is beszélhetünk.

Ugyanakkor a gasztronómiai utak, esetében a külföldiek célcsoportja illetve hazánk távolabbi területeiről érkezők jelentkeznek potenciális partnereként.

V. Prioritás:	Gasztronómiai- és rendezvényturizmus
V/1. Intézkedés:	Gasztronómiai turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	<p>A mai társadalomban globális jelenség, a hagyományos táji értékek felé fordulás, a természetközeli élet elemeinek felfedezése, az ahhoz kapcsolódó tevékenysége megismerése. Másrészt a gasztronómia minden turista számára különösen fontos ezért kiemelt jelenséggel bír a vidéki térségek fejlesztése terén is, hiszen nem kapcsolódik különleges látványossághoz.</p> <p>A vizsgált térség ideális helyszínül szolgálhat a megyét (illetve bizonyos esetekben a határon túli területeket) is bemutató gasztronómiai utak szervezéséhez.</p>
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedés keretében alapvetően három területen kerül sor jelentősebb beavatkozásra:</p> <p>(1) A már meglévő gasztronómiai fesztiválok találkozók marketingjének, infrastruktúrájának fejlesztése</p> <p>- a vendéglátóhelyeken vagy azok közvetlen közelében az rendezvények lebonyolításához szükséges infrastruktúra megteremtése;</p> <p>(2) A szabadidő kulturált és intenzív eltöltését lehetővé tevő feltételek biztosítása</p> <p>(3) A még fel nem tárt gasztronómiai sajátosságok megismertetése, feltárása (tanulmányok, marketing-anyagok készítése)</p>
A megvalósítás helye:	Mindazon települések, amelyek szállodái és kastélyai, panziói, éttermei stb. képesek teljesíteni a turizmus ezen ágával kapcsolatban jelentkező feltételeket
Közreműködő szervezetek:	Megyei Önkormányzat, az érintett önkormányzatok, a megfelelő infrastruktúrával rendelkező szálláshelyek, a szabadidő aktív eltöltésének megszervezésével foglalkozó szervezetek
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a megfelelő minőségű ellátást biztosító szálláshelyek,

Monitoring mutatók (indikátorok):	
Output indikátorok:	- a gasztronómiai rendezvények lebonyolítására alkalmas helyszínek számának növekedése
Eredmény indikátorok:	- a megszervezésre kerülő rendezvények száma - a szezonális csökkenése
Hatásindikátorok:	- a térség GDP-jének növekedése - a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

V. Prioritás:	Gasztronómiai- és rendezvényturizmus
V/2. Intézkedés:	Borturizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkentése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	A gasztronómia minden turista számára különösen fontos, de ezen belül is kiemelt jelenséggel bír a bor, mint gasztronómiai érték megismerése. A vizsgált térség ideális adottságokkal rendelkezik a tágabban értelmezett Zemplén és Abaúj borainak bemutatására, esetleg borutak szervezéséhez.
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedés keretében alapvetően három területen kerül sor jelentősebb beavatkozásra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A már meglévő gasztronómiai fesztiválok találkozó marketingjének, infrastruktúrájának fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> - a vendéglátóhelyeken vagy azok közvetlen közelében az rendezvények lebonyolításához szükséges infrastruktúra megteremtése; 2. A szabadidő kulturált és intenzív eltöltését lehetővé tevő feltételek biztosítása 3. A még fel nem tárt gasztronómiai sajátosságok megismertetése, feltárása (tanulmányok, marketing-anyagok készítése)
A megvalósítás helye:	Mindazon települések, amelyek szállodái és kastélyai, panziói, éttermei stb. képesek teljesíteni a turizmus ezen ágával kapcsolatban jelentkező feltételeket
Közreműködő szervezetek:	Az érintett önkormányzatok, a megfelelő infrastruktúrával rendelkező szálláshelyek, hegyközségek a szabadidő aktív eltöltésének megszervezésével foglalkozó szervezetek
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a megfelelő minőségű ellátást biztosító szálláshelyek,

Monitoring mutatók	
(indikátorok):	
Output indikátorok:	- a borturizmushoz kapcsolódó rendezvények lebonyolítására alkalmas helyszínek számának növekedése
Eredmény indikátorok:	- a megszervezésre kerülő rendezvények száma - a szezonális csökkenése
Hatásindikátorok:	- a térség GDP-jének növekedése - a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

11.6 VI. – prioritás Ökoturizmus

Az ökoturizmus egyrészt szemléletet, másrészt egy gyűjtőfogalmat jelent. Mint szemlélet lényegében a fenntartható turizmus eszméjét képviseli, mint fogalom pedig mindazon természeti vonzerőkön alapuló turizmus formák gyűjtőneve, amelyek tiszteletben tartják a fogadó térségek természeti és kulturális örökségét

Hazánkban, így a vizsgált térségben is a városi népesség növekedésével, valamint az egészséges életmód népszerűbbé válásával egyre inkább növekszik az ökoturizmus iránti kereslet. Kialakulását az alábbi szükségletek tették lehetővé:

- minden gazdasági tevékenység erőforrások felhasználásán alapul, ezért a megújuló erőforrások használatát preferálja, illetve takarékosagra, a használatok során a zárt ciklusok kialakítására helyezi a hangsúlyt;
- nem ösztönöz és preferál olyan terület- és erőforrás használatot, mely a fogyasztást, s az azzal járó hulladék- és szemét fokozódó keletkezését eredményezi;
- a turizmus fejlesztése révén jelentős többlet-erőforrások bevonására van lehetőség, abban az esetben, ha a turisták speciális igényeit tartósan szolgálni képes a fogadó terület és a helyi lakosság.

Az ökoturizmus szempontjából a Hernád-völgy igen jelentős adottságokkal, természeti kincsekkel rendelkezik, amelyek szükségessé teszik, hogy a korábbiaknál nagyobb figyelmet fordítsanak a turizmus ezen ágazatára. Emellett ugyanakkor hangsúlyozni kell a fenntarthatóság fontosságát: igen nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a turizmus ezen ágazatának fejlesztése ne járjon a természeti környezet rombolásával.

VI. Prioritás:	Ökoturizmus
VI./1.. Intézkedés:	Életmód turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik
Indoklás:	A modern társadalomban egyre inkább felértékelődött az egészséges környezet, életmód szerepe, az élmények iránti vágy, az ismeretszerzés és a testmozgás igénye. Ennek szerves része a tiszta környezet fokozott igénye, mellyel a turisták maguk is környezetkímélő viselkedésre törekednek. A térség területén található érintetlen, vagy természetközeli részeivel, hagyományos gazdálkodási formáival a turizmus ezen ágában kínálatot nyújthat az új kihívásoknak.
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek: (1) Az életmód-turizmushoz szükséges tárgyi eszközök kialakítása: - meglévő eszközök fejlesztése; - megfelelő szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; - foglalkoztatóházak megteremtése; (2) életmódtáborok szervezése: - hagyományos termékek gyártása, biogazdálkodás meghonosítása; - a kívánt mozgás és egészségigény lehetőségének biztosítása; (3) a túravezetők szakmai kiképzése
A megvalósítás helye:	A Bükk Nemzeti Park, valamint a térségben található Tájvédelmi Körzetek és Természetvédelmi Területek látogatható részei és a közelben található települések
Közreműködő szervezetek:	Nemzeti Park, az érintett önkormányzatok, vállalkozások,
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a hagyományos gazdálkodást folytató helyi lakosság, a programokat szervező vállalkozók,

Monitoring**mutatók****(indikátorok):**

Output indikátorok:

- szálláshelyek számának növekedése
- szervezett programok száma, hossza

Eredmény

indikátorok:

- az életmód-turizmusban résztvevő turisták száma

Hatásindikátorok:

- a térség GDP-jének növekedése
- természeti környezet stabilizálódása
- a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

VI. Prioritás:	Ökoturizmus
VI./2. Intézkedés:	Tematikus turizmus
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik
Indoklás:	A modern társadalomban egyre inkább felértékelődött az egészséges környezet, életmód szerepe, az élmények iránti vágy, az ismeretszerzés és a testmozgás igénye. Ennek egyik fontos terepe lehet, a különböző témák (gazdálkodási mód, termesztett növények, természetes élőhelyek stb.) szerint szerveződő utak rendszere. Az térségben található érintetlen, vagy természetközeli részeivel, hagyományos gazdálkodási formáival a turizmus ezen ágában kínálatot nyújthat az új kihívásoknak.
Az intézkedés tartalma:	<p>Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A tematikus-turizmushoz szükséges tárgyi eszközök kialakítása: <ul style="list-style-type: none"> - meglévő eszközök fejlesztése; információs kiadványok, táblák számának növelése - megfelelő szállás és vendéglátóhelyek kialakítása; - foglalkoztatóházak megteremtése; 2. Tematikus utak tervezése: <ul style="list-style-type: none"> - hagyományos termékek gyártásának, biogazdálkodás hagyományainak feltárása -a terület feltérképezése, az attrakciók témák szerinti felfűzése; 3. Tematikus utak szervezése
A megvalósítás helye:	Nemzeti Park, valamint az térségben található Tájvédelmi Körzet és Természetvédelmi Terület látogatható részei és a közelben található települések
Közreműködő szervezetek:	Nemzeti Park, az érintett önkormányzatok, vállalkozások,
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a hagyományos gazdálkodást folytató helyi lakosság, a programokat szervező vállalkozók,

**Monitoring
mutatók
(indikátorok):**

Output indikátorok:

- tervezett utak számának növekedése
- szervezett programok száma, hossza

Eredmény
indikátorok:

- a tematikus-turizmusban résztvevő turisták száma

Hatásindikátorok:

- a térség GDP-jének növekedése
- természeti környezet stabilizálódása
- a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

11.7 VII. prioritás – Szektor-semleges területek fejlesztése

A Hernád menti térség idegenforgalomi fejlesztéséhez a korábbiakban bemutatott hat prioritás mellett elkerülhetetlen olyan intézkedések végrehajtása is, amelyek szigorú értelemben nem kapcsolódnak a turizmus egyik ágazatához sem, jelenlétük azonban fontos szerepet játszik az azokban foglaltak megvalósításában. Ez a fejlesztési prioritás több szempontból is eltér az előző hattól: egyrészt az itt szereplő intézkedések a fejlesztés feltételrendszerének kialakításához szükségesek, egy-egy konkrét ágazathoz nem köthetőek, így ilyen értelemben horizontális jellegűnek tekinthetők. Másrészt a prioritáson belül teljesen különböző területek fejlesztése jelenik meg (közös pontjuk, hogy szektor-semlegesek), így az intézkedések – szemben a többi prioritással – nem alkotnak koherens egészet.

Véleményünk szerint a javasolt intézkedések stratégiai jelentőségűek a terület turizmusának fejlesztése szempontjából, azok megvalósításának elmaradása megrekesztheti a fejlesztési folyamatokat, illetve akadályozza a más területeken beindult fejlesztések kedvező hatásainak 100%-os érvényesülését.

VII. Prioritás:	Szektor-semleges területek fejlesztése
VII/1. Intézkedés:	A turisztikai szakember-képzés erősítése
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz egyaránt kapcsolódik.
Indoklás:	<i>A térség turisztikai szolgáltatóinak nagy része családi vállalkozásokban vagy idegymunkásokkal dolgozik, akiknek gyakran nincs szakképesítése, emellett általános a nyelvtudás hiánya, és gyakran kifogásolható a viselkedésük is. E gondok orvoslását segítheti a szabályozásban a szakképesítés szigorúbb megkövetelése, azonban gyökeres változást csak az hozhat, ha a turisztikai szolgáltatásokat mindenütt szakképzett, nyelveket beszélő és európai módon viselkedni tudó alkalmazottak nyújtják.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedés keretében az alábbi lépésekre kerül sor: - felmérés végzése a szolgáltatók körében a munkaerő szakképzettségéről és egyéb fő jellemzőiről, valamint a szakképzés iránti jelenlegi és jövőbeli igényről; - a jelenlegi szakképzést nyújtó intézmények kapacitásának, programjainak és az oktatás színvonalának felmérése; - a meglévő oktatási intézmények bevonásával egy turisztikai szakképzés fejlesztési terv kidolgozása, és arra támaszkodva a képzések lebonyolítása;
A megvalósítás helye:	Elsősorban Encsen, amely központja lehet a turizmus területén dolgozók képzésének
Közreműködő szervezetek:	Megyei Önkormányzat, Regionális Idegenforgalmi Bizottság, Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Miskolci Egyetem, Károly Róbert Főiskola
Az intézkedés kedvezményezettjei:	az idegenforgalom különböző területein (szálláshely-biztosítás, vendéglátás, program-szervezés) dolgozó alkalmazottak, a kistérségi turizmus fejlesztésével foglalkozó személyek

Monitoring mutatók**(indikátorok):**

Output indikátorok:

- a (tovább)képzésben résztvevők száma

Eredmény indikátorok:

- a képzés eredményeként sikeres vizsgát tett személyek száma

Hatásindikátorok:

- a térségbe érkező turisták számának növekedése

- a térség GDP-jének növekedése

- a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

VII. Prioritás:	Szektor-semleges területek fejlesztése
VII/2. Intézkedés:	Az idegenforgalom területén tevékenykedő szervezetek közötti együttműködés szorosabbá tétele
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkentése”, „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz egyaránt kapcsolódik.
Indoklás:	<i>Az idegenforgalom területén megfogalmazott célok elérésének alapfeltétele a turizmus hatékony intézményi és működési rendszerének megteremtése, amely nélkül a különböző tevékenységek könnyen szétaprózódnak és nem egy irányba húznak. Ez egyúttal feltétele az EU források elnyerésének is.</i> <i>Ennek érdekében szükség van az idegenforgalom területén működő állami szervek, a megyei és helyi önkormányzatok, a magán és a non-profit szervezetek közötti együttműködés javítására.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedés keretében az alábbi lépésekre kerül sor: - a térség idegenforgalmi szakembereit tömörítő új szervezet létrehozása; - a turizmusban szerepet vállaló települések polgármesterei tanácsának létrehozása; - alkalmi jellegű tapasztalatcserék megszervezése;
A megvalósítás helye:	a terület összes települése
Közreműködő szervezetek:	Megyei Önkormányzat, települési önkormányzatok, Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Regionális Idegenforgalmi Bizottság, az idegenforgalom területén dolgozó magán és non-profit jellegű szervezetek
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a térségben idegenforgalomból élő, illetve annak különböző eredményeit élvező lakosság

Monitoring mutatók (indikátorok):	
Output indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a létrejövő új szervezetek száma - a megszervezésre kerülő tapasztalatcserek száma
Eredmény indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - az együttműködés következtében megvalósuló projektek száma - az összefogás eredményeként megtakarított anyagi erőforrások összege
Hatásindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a térségbe érkező turisták számának növekedése - a térség GDP-jének növekedése - a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

VII. Prioritás:	Szektor-semleges területek fejlesztése
VII/3. Intézkedés:	Megfelelő marketing-kommunikációs eszközök kialakítása és a célcsoportok közötti hatékony terjesztése
Célja:	Az intézkedés „Az idegenforgalomban napjainkban tapasztalható szezonális csökkenése”, „A helyi lakosság rekreációs igényeinek kielégítése” és „A térségen kívüli célcsoportok vonzása” stratégiai célokhoz kapcsolódik.
Indoklás:	<i>Napjainkban a magyarországi térségek között az élet többi területéhez hasonlóan az idegenforgalomban is igen jelentős verseny bontakozott ki. Az ebben történő sikeres szerepléshez nem csak a szükséges feltételek megteremtése szükséges, hanem az adottságok célcsoportok felé irányuló terjesztése is. A tudatos és tervezett kommunikációs tevékenység elősegítheti egy pozitív image kialakulását, amely hozzájárulhat versenyképességnek növekedéséhez.</i>
Az intézkedés tartalma:	Az intézkedés keretében az alábbi területeken kerül sor beavatkozásra: <ul style="list-style-type: none"> - a térség kommunikációs stratégiájának kidolgozása; - kommunikációs eszközök elkészítése és célzott terjesztése; - public relation és lobby program megvalósítása;
A megvalósítás helye:	a térség valamennyi idegenforgalmi szempontból jelentős települése, olyan a területen kívüli városok, amelyek fontos turisztikai rendezvény (pl. kiállítás, vásár) helyszínül szolgálnak
Közreműködő szervezetek:	Megyei Önkormányzat, Magyar Turizmus Rt., Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Tourinform iroda, Encs önkormányzata, kistérségi társulások, ITD Hungary regionális irodája, Regionális Turisztikai Marketing Igazgatóság
Az intézkedés kedvezményezettjei:	a területen az idegenforgalom fejlődése által érintett önkormányzatok, magán és non-profit szervezetek és lakosság

Monitoring mutatók (indikátorok):	
Output indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - az elkészült kommunikációs eszközök száma - a hazai és nemzetközi idegenforgalmi rendezvényeken történő részvételek száma - a térségre vonatkozó pozitív információk száma az országos médiákban
Eredmény indikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a kommunikációs eszközökkel elért célközönség - a térség ismertségének növekedése
Hatásindikátorok:	<ul style="list-style-type: none"> - a térségbe érkező turisták számának növekedése - a térség GDP-jének növekedése - a térség GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

12 A program marketingstratégiája

Hatásos marketinggel mindenképpen növelhető a helyi lakosság, az intézmények, a vállalkozók önbizalma, tettekézsége, a térség iránti külső érdeklődés felkeltése és folyamatos életben tartása.

A marketingstratégia célja, hogy irányt mutasson, összefoglalja, hogy mely eszközökkel és akciókkal érhető el, hogy a Hernád menti térségről ugyanaz a kép alakuljon ki a térségben élőkben illetve az ide látogatók, s a befektetők gondolatában. A sablonszerű, agyonismételt jellemzők mellett, illetve bizonyos esetekben helyette új értékek megtalálása, meggyökereztetése és megismertetése is feladata.

A regionális és településmarketing leginkább elfogadott “vezető” módszere mindmáig a Public Relations, ezért a tervben a “marketing” és a “PR” szó ugyanazt a folyamatot takarja, egymás szinonimái.

A kommunikációs stratégia célja

A marketingstratégia tudatosan szervezett folyamat, mely pozitív irányba fejleszti, adott esetben megváltoztatja a régió jelenleg sztereotípiákon alapuló imázsát, arculatát. Egy hosszabb időt igénylő munka során meg kell teremteni a régió személyiségét, arculatát, identitását.

Belső marketing célja a térség lakosságában közös tudat kialakítása, a hagyományokra építve, de a kor igényeinek megfelelő tartalommal.

A külső marketing feladata egy olyan térségi egyediség kialakítása, a régióazonosság felépítése, amely során megfogalmazódnak a jellemző információk, üzenetek- a komparatív versenyelőnyök. A külső közvélemény felé megfogalmazott üzenetek közlésében igen körültekintően kell eljárni, hiszen a jelenlegi attitűdök megváltoztatása csak fokozottan lehetséges, s ezért különösen be kell tartani azokat a szabályokat melyek a hihetőség, elfogadási készség, rokonszenv megteremtése, bizalom kiépítése érdekében szükségesek. A kétoldalú kommunikáció következtében jól alakítható, befolyásolható a régió megítélése, a

régióimázs. A kommunikációs stratégia feladata az objektív tények és a szubjektív imázs összhangjának megvalósítása.

A térség marketing stratégiai irányai

A regionális marketing három fő területre, a gazdaság, a turizmus és az életminőség területére koncentrál.

A kommunikációs tevékenységnek a teljes közvélemény irányába kell aktívnak lenni, méghozzá a szegmenseknek megfelelő egyedi teljesítménnyel, kínálattal. (egyre nagyobb, szélesebb érdeklődői kör megnyerése, az elvárásainak feltárásával és az ahhoz igazodó teljesítménnyel).

Az erőforrás- szűkösség miatt szakaszolás, koncentráció, fokozatosság szükséges a marketingtevékenység megvalósításában. (szakmaterületi és földrajzi értelemben egyaránt)

A térségben hiányoznak a differenciált üzenetek befogadására alkalmas, ún. információs alapok, igen felületes, hiányos az általános tájékozottság, ezért első lépésben kevésbé differenciált üzenetekkel, széles hatókörű, figyelemfelkeltő, tájékoztató munka szükséges, pl.: általános tartalmú sajtó, média megjelenés, alap tájékoztató kiadványok elkészítése és rendezvények befektetői információs napok stb. megtartása.

A második lépésben már a specializált információk és a célirányos médiahasználat mellett kell az egyes véleménycsoportok megnyerését elérni. Például szakrendezvények, speciális területekre vonatkozó befektetési illetve projekt kiadványok, tematikus befektetői konferenciák, stb. révén.

Az üzenetekbe egyértelműen be kell építeni a potenciális befektetők, a helyi vállalkozások-kutatások által feltárt véleményét. Be kell mutatni a térség erőforrásait, adottságait, jelenlegi gazdasági teljesítményét, cégeit, a befektetési lehetőségeket, a régióban megjelenő beruházási-működési- adó stb. kedvezményeket. A bemutatás mellett fontos az aktív gazdaság- befektető-szervezői tevékenység, projekt- előkészítés.

13 A programhoz kapcsolódó egyéb fejlesztési javaslatok a térségben

A program készítése során nagy hangsúlyt helyeztünk a térségbeli önkormányzatok elképzeléseinek megismerésére és beépítésére. A korábban már ismertetett tervek mellett a program véglegesítése során az alábbi projektötletek merültek fel. Ezek mindegyike illeszthető a fejlesztési programhoz.

Abaújkér:

- önkormányzat tulajdonában lévő épületek szálláshellyé alakítása
- a Hernád-partján lévő öreg Mihály-fa védetté nyilvánítás

Abaújvár:

- Erdei iskola és tanösvény kialakítása a Hernád part élővilágának megismerésére
- Hídépítés a Hernád folyón a magyar-szlovák kapcsolatok kialakítása és erősítése érdekében (része Abaújvár rendezési tervének)
- Várkert kialakítása
- Hagyományőrző foglalkozások kialakítása

Encs-Gibárt:

- Közösségi Ház felújítása, szálláshelyek kialakítása
- Kemping kialakítása a Hernád parton
- Gibárt és Hernádcéce közötti út felújítása

Garadna:

- meglévő járműpark (kenuk, kerékpárok, utánfutó) fokozottabb kihasználása

Gönc:

- szálláshelyek bővítése a meglévő diákotthon épületének felújításával
- strandfürdő bővítése, tanmedence kialakítása
- szennyvízhálózat és tisztítómű kiépítése

Hernádcéce:

- A település belső útjainak felújítása
- Gyaloghíd építése a Hernádon, a korábbi Kék-túra útvonal visszaállítása

Hernádszentandrás:

- útépítés Felsődobsza, Pere felé
- a holtág mederkostrása
- halastó kialakítása
- kerékpárút kiépítése pere és Hernádszentandrás között
- a védett csuszamlásos terület (Háromhalom) turisztikai hasznosítása

Hernádszurdok:

- panziók és vizitúra pihenőhely építése
- fürdőhely kialakítása a bányató területén

Hidasnémeti:

- jelenlegi szociális intézményként működő épület felújítása, és szálláshely kialakítása
- kölcsönzőhely, kemping kialakítása
- vendéglátóhelyek kialakítása

Ináncs:

- Holt-Hernád medertisztítása, horgászturizmus fejlesztése
- Körtöltés építése a település körül
- Hernádbúd-Ináncs tanösvény kialakítása
- Szállásfejlesztés már meglévő épületben
- Kemping építése

Kéked:

- Nagy-Milic Natúrpark kialakítása
- Új faluközpont kialakítása (szolgáltató intézményekkel)
- A település szennyvízhálózatának kiépítése
- A településen található szálláshelyek, üdülők felújítása
- A Kastélyszállóban konferenciaturizmus kialakítása
- Strandfelújítás

Pere:

- kemping építése, panzióval
- csónakkikötő és szabadidőközpont kialakítása
- Nemzetközi Ifjúsági Tábor és erdei iskola kialakítása
- Lovasiskola építése a korábbi TSZ területén, épületeiben
- Bemutatóhely az őshonos magyar állatfajokból
- Természeti jelenségek (csuszamlások) bemutatása

Tornyosnémeti:

- vendégház kialakítása

Vilmány:

- a Hernád meder Natura 2000 élőhelynek minősítése

Vizsoly:

- szálláshelyek kialakítása
- információs és internet központ kialakítása
- csónakkikötő építése
- a település központjának rendezése
- a régi TSZ területén Ökofarm létrehozása
- a horgászto integrálása a fejlesztésekbe

Zsujta:

- a kavicsbányató felhagyás utáni hasznosítása
- csónakkikötő kialakítása
- közös kerékpárút a szlovákiai területekkel
- szálláshelyek kialakítása a folyó környékén
- madárfigyelő kialakítása